

3

PRIJATELJ

ILUSTRIRANA REVIJA • MAREC 1936 • LETO X.

PRILOŽENI STA MEHKOVEZANI KNJIGI: POVEST GREHA 4. DEL, MALI VITEZ 5. DEL.

Zapet sem tu ...

z novimi čudovito lepimi
vzorci modnega blaga za
spomladanske in poletne
obleke.

Izberete si lahko, karkoli
Vam srce poželi. Imamo
vzorke, ki Vam bodo uga-
jali in ki so odličnih
kvalitet. In kar je glavno,
vse dobite po nizkih cenah.

Pri nas lahko oblečete
vso družino. Za Vašega
gospoda soproga imamo
pravo angleško blago za
obleko in površnike, za
otroke trpežno blago.

Seveda dobite pri nas
tudi še vse drugo manu-
fakturno blago, svilo,
žamet, platno, šifon,
kotenino in sploh vse,
kar potrebujete za družino,
za dom in za gospodinjstvo.

Prijazno Vas vabimo.

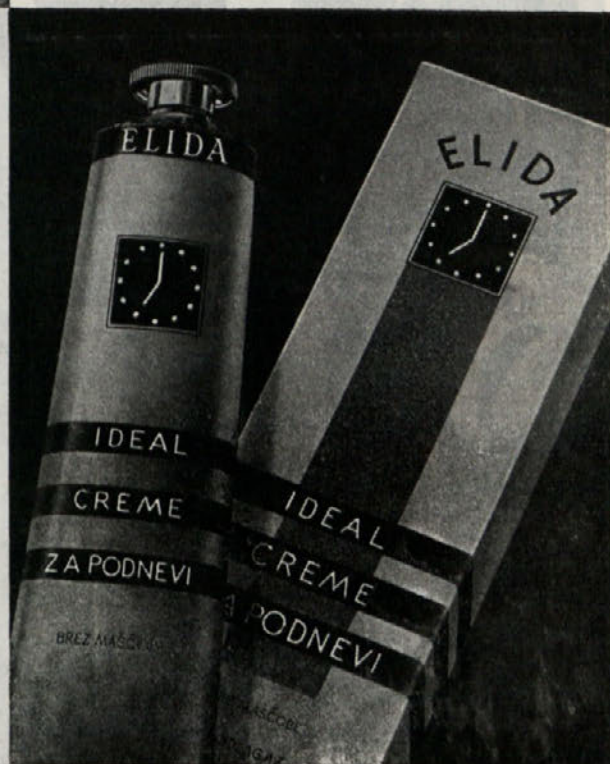
Pridite k tvrdki

*A.&E. Skabernè
Ljubljana*

Izpolnjena želja vsake žene!

Kar se pričakuje od zares dobre lepotilne kreme, odlikuje novo Elida Ideal-kremo.

Ona se vleze hitro v kožo — ne omasti in ne lepi — napravi kožo mehko kot svila, je idealna podlaga za puder. Ker ima v sebi „hamamelis virginica“ je njen učinek se večji. Elida Ideal-krema odpravi majhne poškodbe na polti, nečistoto in velike kožne znojnice. Ona varuje kožo pred prahom, vetrom in slabim vremenom in naredi, da je negovana, kakor je treba.

N O V A

ELIDA

IDEAL

KREMA

REŠITEV UGANK IZ DRUGE ŠTEVILKE.

Zlogovnica: sejalec, koledar, rdečica, odpadnik, mešanica, Niagara, občina, stenica, Trdina, janičar, Emona, nasprotnik, Artemida. — **Skromnost** je najlepša čednost (8).

Skrivalnica: Potreba ne pozna postave (7).

Magična zlogovnica: salama, lažeta, matador (5).

Črkovnica: Vzemí najprej v prvi vrsti prvo, tretjo, peto in sedmo, potem pa drugo, četrto, šesto in osmo črko, potem ponovi to še v naslednjih vrstah, in dobiš: Kdor se z mečem bori, bo z mečem pokončan (8).

Posetnica: Poštni upravnik (8).

Dopolnilnica Zlato spoznaš po lesku, prijatelja po srcu (8).

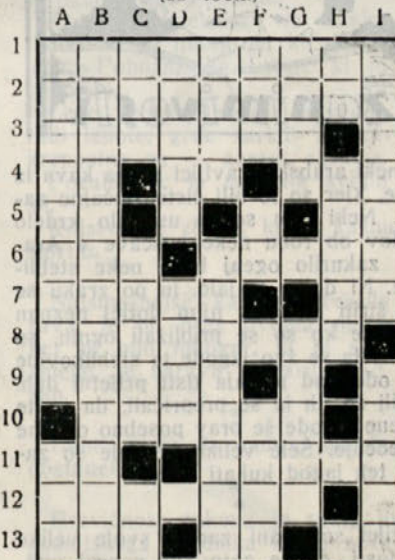
Zložilnica: Pes, ki ne laja, globoko zobe zasaja (8).

Premikalnica: Berlin, Indija, London (8).

Uganke štev. 3.

KRIŽANKA.

(12 točk.)

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. Pokrajina v Turčiji; 2. gorovje v Britanski Indiji; 3. del Italije; 4. predlog — del voza — blazen; 5. okrajšava za evangelij — grška črka; 6. sladka reč — dan v tednu; 7. država v USA — egiptski

bog; 8. mesto na Japonskem; 9. gora pri Beogradu; 10. Azijec; 11. španski spolnik — žensko ime; 12. mesto v Srbiji; 13. srbsko ime — sibirski reka — kazalni zaimsek.

Navpično: A. visoka šola — številka; B. uradnik pri radiu; C. narobe čas — mesto v Afriki — zaimsek; D. kvartaški izraz — medmet; E. oksid — onespobiti za delo; F. maščoba — zaimsek — moško ime; G. azijska visoka planota — dobrotnik umetnikov; H. zaimsek — spevoigra; I. del sveta — domača žival.

Vremenska uganke za marec.

(8 točk.)

A C R A M E
Z O D A R Ž
E P I Š E R
L O S U Š A
E N I S E K

Posetnica.

(8 točk.)

JUDr. T. LIČEN

VIPAVA

Gospoda ima finančni minister zelo rad, ljudje pa ne.

VEDNO ELEGANTNA

Ker kupujeta za svoje obleke
v specialni trgovini na

Kongresnem trgu

Moderne tkanine za dame in
gospode iz največjih angleških,
čeških in domačih tovarn v
ogromni izbiri po znižanih
cenah pri trrdki

Novak-Ljubljana

Številnica. (6 točk.)

3, 14, 17, 19, 8, — 15, 14, 7, 11, 4, 21.
13, 8, 7, — 14, 21, 24, 1, — 6, 16, 4, —
21, — 4, 13, — 7, 11, 4, 21.

Ključ: 6, 16, 24, 13, 24, 19, 24 = orožje
17, 11, 4, 15, 24, 16 = goljuf
1, 4, 3, 16, 24 = tropsko drevo
21, 8, 7, 24, 16 = orkan
15, 11, 14, 7, 24 = nevihta

Enačba. (6 točk.)

(a—b) + (c—d) + (e—f) = x
a = nebeška hrana; b = predlog;
c = sportnik; d = voznikovo orodje;
e = denarno tržišče; f = predlog.
x = ?

Premikalnica. (8 točk.)

D E T E K T I V
K O R O T A N
V A L L A D O L I D
E V A N G E L I J
D A N I C A
Z V O N J E N J E

Premikaj te besede tako, da dobiš
v treh zaporednih navpičnih vrstah
špansko, perzijsko in dansko mesto.

Dopolnilnica. (6 točk.)

... eča, ... t ... je, pis ... pro ...
po ... ja, ... l ... ka, ... i ... a, zam ... po
... a ... točka, pr ... lad
Namesto pik vstavi prave črke, da
dobiš same samostalnike. Nove črke
ti dajo pregovor.

Stopnice. (6 točk.)

N A — — — — pogrešek.
— N A — — — — karakter.
— — N A — — — — izraz iz glasbe.
— — — N A — — — — cerkvenik.
— — — — N A — — — — žensko ime.

Rešitve sprejemamo do 20. marca.

Po neki arabski pravljici izvira kava iz
Arabije, kjer so jo bili čisto slučajno za-
sledili. Neki dan se je ustavilo krdelo
nomadov ob robu neke puščave v Ara-
biji in zakurilo ogenj blizu neke stebli-
kovine. Ni dolgo trajalo, in po zraku se
je jel širiti prijeten, njim dotlej neznan
vonj. Šele ko so se približali ognju, so
zaznali, da se žgo jagode te steblikovine
in da odondod prihaja tisti prijetni duh.
Pokusili so jih in se prepričali, da so te
osmojene jagode še prav posebno okusne
za žvečenje. Šele veliko kasneje so za-
čeli iz teh jagod kuhati kavo.

Perzijci so znani zaradi svoje velike
pobožnosti, pa se zato kar naprej umi-
vajo in kopajo, ker je to dvojce del ver-
skih obredov. Če se jim pa deklica rodi
šibka, slabotna in nerazvita, se zareko,
da je štirideset dni ne bodo kopali. Raz-
ume se, da ima to čudno navado samo
najbolj zaostali del naroda. Druge na-
vade so še bolj udomačene. Oni veru-
jejo, da bo dete hrabro, če sne posušena

in v prah stolčena levja, lisičja ali pa
volčja jetra. Jezik papige, pripravljen na
isti način, da detetu moč in zgovornost.
Otroka, ki popije malo prahu z lesenega
lišnega praga v kozarcu vode ali ki nosi
posušeno ovčje oko na vrvec okoli vratu,
se ne primejo uroki od hudega pogleda.

Prvi Anglež, ki je prepotoval svet, je
bil Drake (1545—1596). On je tudi prin-
sel prvi krompir v Evropo.

Največji predor na svetu je še vedno
Simplon, ki je dolg 19.803 metre, naj-
večji stolp na svetu je Eifflov stolp, ki
je visok 300 metrov, največji vrh sveta
je Mont Everest, ki je visok 8882 me-
trov, največji slap je v Angleški Gvineji,
ki je visok 250 metrov, ko je znameniti
slap Niagare visok samo 50 metrov, naj-
večje drevo je baje pri Santi Mariji v
Mehiki, ki je visoko 45 metrov in staro
menda 6000 let, največji sad rodi neka
vrsta palme in tehta 25 kg, največja in
najtežja žival je grenlandski kit, ki je
dolg več ko 25 metrov.

Na svetu umre vsako leto 60,214.300
ljudi, vsak dan 167.261, vsako uro 6969,
vsako minuto 117, vsake tri sekunde po
4 osebe. Rodi se pa vsako leto 64,792.000
ljudi, vsak dan 185.252, vsako uro 7718,
vsako minuto 192 oseb.

Dežnik je predmet, ki največkrat me-
nja svojega gospodarja. Po pariški ob-
činski statistiki je prejel urad za najdene
reči leta 1929. vsega 167.424 predmetov,
kar priča, da so ljudje silno razmišljeni.
Med temi predmeti je bilo 27.000 dežni-
kov. Seveda je treba temu številu dodati
še število tistih dežnikov, ki so bili iz-
gubljeni in najdeni, pa ne prijavljeni, am-
pak so jih našli lepo obdržali zase.
In ta številka je gotovo večja od števila
prijavljenih dežnikov.

Tudi danes še najvažnejše!

Mislite vedno na to, da je miło podlaga vsake nege kože. Slabo miło lahko vse pokvari. Samo tako miło, katerega ime jamči za kakovost, neguje kožo tako kakor je treba, da postane lepa.

IZBIRAJTE MED SLEDEČIMI

ELIDA MILI

ELIDA FAVORIT
že deset let ljubljene razvajenih žensk.

ELIDA 7 CVETIC
luksumsko miło, ki si ga lahko privošči vsakdo. Posebno močnega vonja.

ELIDA BELI ŠPANSKI BEZEG miło snežnobeke barve — omamljivega vonja.

ELIDA KREMA MILO
popolnoma novo! Posebno blago za občutljivo kožo. Posrečena dopolnitev nove Elida kreme.

IME ELIDA JAMČI ZA KAKOVOST

Ali so ženske tudi istih misli?

Ženske, ki postanejo pobožne šele v starosti, dajo Bogu to, česar vrag ni maral.

Razumski zakon ni nič drugega kakor izdiranje zoba — s kokainom. Najprej poljub, potem pa kremplji. Take so vse.

Marsikatero dekle ne izgubi s poroko ničesar drugega kakor svoje ime.

Nič ne boli žene bolj kakor to, da odkrije v srcu moža, ki ga ljubi, sledove kakšne stare ljubezni.

V kraljestvu ženskih občutkov je moški kralj, ne pa vladar.

Čim bolj spoznavamo ženske, tem bolj se učimo spoštovati — moške.

So tudi takšne ženske obleke, ki so za moža prvi korak k intimnosti.

Najlepše, kar je mogla priroda povedati moškemu, mu je povedala o ženski.

Priroda je dala moškemu moč, ženski pa zvižajo. In kdo je močnejši?

Moški začno iztikati za krepostno žensko šele takrat, ko jih njeni grehi več ne dražijo.

So tudi ženske, ki so že od rojstva svetlolase.

Človek je božji izum. Ker Bog ni prijavil patenta, ga zdaj vsak tepec posnema.

Beseda »oče« je pogosto prva laž, ki jo marsikatera žena vcepi svojemu otroku.

Zaljublenci so podobni vžigalicam. Kadar se vnamejo, izgube glave.

Ljubezen spoznamo šele tedaj, ko smo občutili tudi njene bolečine.

Ljubezen brez strahu in hrepenenja je ogenj brez plamena.

Krepostna ženska je naklonjena tistim, ki jo ljubijo in ki se jim zdi lepa. Pobožnjaška tistim, ki jo zapeljujejo.

Lepe ženske ljubimo navadno zaradi lepote, grde zaradi zanimivosti, krepostne pa — zaradi razuma.

Pozabljevec je založnik svojih misli.

Rojstvo je zločin, ki se kaznuje s smrtjo.

Najsmešnejše, kar je ustvarila narava, je bil brez dvoma moški. In ker ni bilo nikogar, ki bi se temu smejal, je narava ustvarila pač žensko.

Danes mora že embrio biti boj za obstanek.

Pravičnost zakona je samo iluzija sodnijskega uradnika in še nekaterih ljudi, ki življenja ne poznajo.

Vsaka ženska je Amaconka. Njena slabost je njena moč, jezik — njen meč in krepost — ščit.

V zakonu je kakor pri kartah. Najzabavnejše postane, kadar pride tretji zraven.

Mnogo ljudi pleše okoli zatega teleta. In še več telet okoli zatega človeka.

Če trčita profesor modroslovja in modrost z glavama drug ob drugega, ima modrost vedno bulo od tega.

Ko bi se ženske sporazumele, bi brez dvoma zavladale na svetu. K sreči ne dobiš dveh, ki bi si bili edini.

Kakšna je razlika med kurjimi očesi in dolgovi?

Razlike ni. Oboje se poveča zaradi zunanjega pritiska. Niti prvega niti drugega se ne moremo rešiti.

Aforizmi.

Kaj je nesmrtno pri človeku? Duša. In kaj je nesmrtno na umetniškem delu? Resnica. Potemtakem je resnica duša umetniškega dela.

Največja vrlina je, kadar človek skrivaj stori kaj, s čimer bi se lahko pred svetom hvalil.

V solnce in v smrt je težko pogledati.

Ženska je večkrat podobna zdravju, ki ga znamo šele potem prav ceniti, kadar ga izgubimo.

Ogibaj se podlega človeka, ker vedi, da te je prevaril ali pa te misli prevariti.

Največja budalost je, če hoče kdo biti najpametnejši.

ELLY
MIL

X

— omamllivega von

MANUFATURA

VOLNA SVILA

F.K.S.

Souvan

MESTNI TRG 2

MESTNI TRG 24

Opravite korupcijo!

Prijatelj
1936. Leto X.

V drugi številki »Prijatelja« smo v članku »Na kaj čakamo?« navedli nekaj smernic za rešitev naše gospodarske stiske. Danes naj dodamo temu članku še nekaj splošnih opomb.

Prvi pogoj za ozdravitev sedanjih razmer je brezobziren boj korupciji in brezvestni špekulaciji.

Vsi poznamo »Našičko afero«. Vsi vemo, da je takih afer še več. Saj ljudje s prstom kažejo nanje. Toda gorje tistemu, ki bi koga obdolžil korupcije, ne da bi imel za to zanesljive priče. In še potem je vprašanje, ali bi teh zanesljivih prič ne »zapustil« spomin v strahu pred maščevanjem. Zato pa take »Našičke afere«, ki so prišle v javnost, lahko na prste preštejemo, čeprav o podobnih korupcijah že vrabci čivkajo na strehi. Male grešnike lovimo in zapiramo, velikih pa ne moremo prijeti, ker se jih bojimo.

Koliko je teh malih ljudi, ki so bili prisiljeni, da so se pregrešili zoper postavo! Saj se jim dan na dan znižujejo njihovi že itak skromni dohodki. Kar pogledjte državne nameščence! Koliko jih je na odgovornih in odločilnih mestih z mizerno plačo. Kaj šele nižji uslužbenci, ki dobe ravno toliko, da ne morejo ne umreti ne živeti.

Res je, da smo imeli in še imamo v Sloveniji zanesljivo in nepodkupljivo uradništvo. Toda koliko časa se bo ono še upiralo raznim izkušnjam? Kako more biti pri srcu vodilnemu uradniku, če mu njegov sošolec, ki je, recimo, ravnatelj te ali one industrije z dvajset in več tisoč mesečne plače, ponuja na rafiniran način čedno vsoto, če podpiše ali predlaga takšno in takšno rešitev akta njegove družbe. S takim zneskom, ki bi ga dobil za svoj pristanek, bi se lahko rešil vseh dolgov. V kakšni borbi je sam s seboj! Vsak dan sliši, da bodo nameščencem zopet reducirali plače, na drugi strani pa bere, da so si poslanci zvišali diete od 200 na 250 Din in kar za osem mesecev nazaj, razen tega pa dobi vsak še za »hudo« (?) zimo podpore 5000 Din. Vsak bo torej dobil za nazaj 17.500 Din, vsi skupaj pa 5.372.000 Din.

Ali se boste torej čudili, če se bo tudi pri nas razpasla splošna korupcija, da boste morali za vsako vlogo »mazati«, če boste hoteli imeti hitro in ugodno rešitev?

Korupcije ne more pobijati posameznik, temveč samo vlada. Ta ima moč in oblast. Izda naj tak zakon, ki bo že v kali zatrl vsako korupcijo. Določi naj take eksemplarične kazni, da bo vsak dobro premislil, preden se bo spustil na nevarno pot korupcije. Vlada naj najprej prične čistiti zgoraj, tam, kjer se mali človek ne upa blizu. In če hoče obvarovati tisti del poštenega uradništva, ki se še sedaj bori proti tej nalezljivi korupcijski bolezni, potem naj mu zagotovi človeka dostojno življenje. Z zmanjševanjem plač se vzgaja nezadovoljni element. Od nezadovoljnosti do komunizma in korupcije pa ni več ko en korak. Zato roke proč od plač državnih nameščencev! Z zniževanjem dohodkov se ne rešuje gospodarska kriza.

*

Nekaj podobnega je z brezvestno špekulacijo. Nekateri ino-

zemski pa tudi domači karteli si še vedno dele ogromne dobičke na račun svojih brezvestnih špekulacij in na račun jugoslovanskega delavca. Ti karteli so največja ovira za ozdravljenje naših gospodarskih razmer.

Na žalost tu ni prostora, da bi o tem obširneje razpravljali. Kdor se za to zanima, naj zasleduje gospodarske vesti, poročila in bilance, ki so objavljene v službenih listih. Naj navedemo samo nekaj primerov.

Na občnem zboru beograjske avtomobilske sekcije, ki se je vršil prejšnji mesec, se je ugotovilo, da bi bencin, ki ni nikjer na svetu tako drag kakor v Jugoslaviji, dobili lahko doma, ker imamo dve ležišči nafte. Tuji kartel, ki dobavlja bencin Jugoslaviji, je znal to izkoriščanje preprečiti in je storil vse, da ostanejo jugoslovanska ležišča nafte neizrabljena. In država ta kartel protežira.

Druga protežirana družba, ki uživa velike ugodnosti, je Trepča Mines v Južni Srbiji, ki ima sedež v Londonu. Ta družba pridobiva svinčene, srebrne, cinkove in žveplene zlitine. Glavnica znaša 1.125.000 funtov šterlingov ter je družba v petih letih napravila čistega dobička 914.000 funtov šterlingov (223 milijonov dinarjev), samo v minulem letu krize 39 milijonov dinarjev, ter je izplačala 12 odstotno dividendo. Zaradi zvišanja cen njenih produktov na svetovnem trgu pa bo imela v bodočih letih še mnogo večji dobiček.

Tretja taka protežirana velekapitalistična družba je rudnik za baker v Boru. Družba je izkazala za minulo leto 60 milijonov dinarjev čistega dobička in izplača za vsako delnico 300 frankov dividende, torej trikrat toliko, kakor znaša nominalna vrednost delnice. Od čistega dobička 21,5 milijona frankov je pa družba plačala leta 1933. le 808.543 frankov davka.

Pred nekaj meseci se je v Dalmaciji ustanovila angleška družba za pridobivanje aluminija. Ta družba, ki bo vložila samo 10 milijonov dinarjev kapitala, vplačljivega v treh letih, si bo zgradila tovarno. Produkcija mora znašati na leto najmanj 1000 ton blaga različnih vrst. Ta družba bo 15 let davka prosta: plačevala bo samo nekaj državnega in avtonomnega davka za porabo, v prvih šestih letih tudi ne bo plačevala družbenega davka in ne avtonomnih doklad, pozneje pa le majhen del.

In Bog ve, koliko je še takih blagoslovljenih družb!

Zdaj, ko strda na milijone ljudi, je za te tuje karte naše zemlja vir velikanskih dobičkov. Oproščeni so raznih davkov, uživajo razne ugodnosti in izvažajo denar, prislužen z žulji naših delavcev, v inozemske banke.

Za ozdravljenje narodnega gospodarstva je torej potrebno, da se to zlo pri korenni iztrebi. Razveljaviti bi bilo treba vse olajšave, kaznovati vsako brezvestno špekulacijo in uvesti državno kontrolo nad vsemi karteli.

Prihodnjič izpregovorimo o drugi točki naših smernic: o reorganizaciji in decentralizaciji državne uprave.

LADA LETA

ANTON INGOLIČ:

Nadaljevanje.

Ko je zjutraj Tine še spal, dasi je izza vseh špranj že sililo solnce v sobo, je vzela k sebi Martico, ki je navadno zgodaj začela žlabudrati, in ji natihoma kaj pripovedovala, da je utihnila. Ali pa ji je prinesla knjigo s slikami in sta jo obe gledali. Najčesče pa je vstala in odšla z Martico v kuhinjo.

Potem pa je od časa do časa odprla vrata v sobo, in ko je videla, da Tine že bedi, mu je prinesla zajtrk.

Marta pa je sedla na njegovo posteljo in ga gledala. Čez čas je prišla še Martica, ga ujela za roko in ga vlekla s postelje.

»Očo, gleva po gobe in jage!«

Tako sta sedeli ali stali tam ob njem in ga gledali z veseljem in ljubeznijo, on pa ni imel za nju drugega ko rahel, komaj viden nasmeh.

Toda Marta ni obupala. Vedela je, da je Tineta zadela Jeričina in Tončkova smrt, žalost, ki vlada doma, in potem to večno brezdelje in brezupnost, v kateri živi že vse leto. Zdel se ji je kakor težak bolnik, s katerim mora ravnati oprezno in nežno.

Vse je storila po njegovi volji in kljub temu, da je bil Tine tako zaprt in mrk, kakor da niti ne vidi ljubezni, s katero ga obdaja, ji je bilo vendar lepo.

Včasih pa se kar ni mogla premagati, planila je k Tinetu in ga objela.

O, Tine, Tine! Kako ga ima rada!

Naj pozabi na vse in naj vidi, da je spet tista Marta kakor nekoč!

Tine pa se je samo smehljil, jo pobožal po lasih in ji rekel kako besedo.

V njem je bilo vse tako zmedeno, da se ni mogel najti. Da bi mogel nekam daleč in bi vse premislil!

Zadnje tedne ni več mislil, ker je bil ves zaposlen z delom in ves prevzet od groze. Toda sedaj, ko je bil že nekaj dni na Oglenškaku, se je vse to premaknilo nekam daleč od njega in je stopilo predenj spet tisto, kar ga je vsa leta natihem vznemirjalo in ga je nedavno popolnoma prevzelo.

Dora!

Sedaj, ko je Marta tako dobra z njim, mu je še težje. Včasih si kar želi, da bi bila kakor pred meseci, da bi se sprla in bi se lahko ves predal svojim mislim. O, sedaj ve, da res ne bo mogel nikoli iz tesnega kroga, v katerem živi, da si ga ne bo nikoli upal razkleniti in oditi! Marta se mu bo smilila, njena vdanost in ljubezen ga bo pridrževala, a popolnoma pridobiti ga ne bo več mogla. Vedno in vedno bo nekaj v njem, česar si Marta nikoli ne bo mogla osvojiti.

Poleg tega pa ne bo šel od nje, ker si ne bo upal materi in očetu povzročiti novega gorja.

Nima volje, nima moči.

Knjige so mu oboje ubile.

Zakaj pa je bil kot deček pogumen in odločen! Kar občudovali so ga, posebno ker je bil telesno slaboten. Ko je šel v šole, pa je začela njegova volja kopneti, začel se je vdať brezplodnemu sanjarjenju in hipnim svojim čuvstvom, ki so ga privedla v najbolj brezumna stanja, iz katerih si ni mogel pomagati, dokler ga ni prevzelo drugo čuvstvo in ga vrglo v nasprotno skrajnost.

Vse šole in vse knjige mu niso mogle dati nikake trdnosti. Vedno je visel nekje izven pravega življenja. In tudi nikake zadovoljnosti mu niso dale. Samo hlepenje in hlastanje za nečim novim. A kljub temu je bilo prazno v njem. Saj nikoli ni bil trajno srečen in zadovoljen. Vsa učenost, ki jo je sprejemal, je šla brez sledu skozi njega. Kaj zato, da je v šoli dobival same odlične in prav dobre ocene, v njem vendar ni ostalo ničesar, na kar bi se sedaj lahko uprl in živel. Kamorkoli potipa, povsod sama praznina. Življenje se mu zdi brez smisla in pomena.

Posebno sedaj, ko visi nekie med Doro in Marto, ko čaka že vse leto na službo, čuti, kako brezplodno so bila

izgubljena tista leta. Sedaj mu vse šole, vsa izpričevala ne pomagajo, da bi pregledal svoje življenje in si postavil določne cilje! In niti vsakdanjega kruha si ne more zaslužiti z njimi!

Sedaj vedno bolj čuti, kako napačno je bilo, da je odšel v šole, sedaj čuti, da kljub odlikam in pohvalam vendar ni bil rojen za šolo in knjige, marveč za les, za delavnico.

O, ko bi bil ostal doma, ko bi bil teh enajst oziroma dvanaest let preživel v delavnici, bi bilo danes njegovo življenje drugačno!

Imelo bi podlago, imelo bi svoj pomen in smisel!

Vsa leta bi bil neprenehoma stal v življenju, se boril z lesom in ustvarjal s trdom in žulji, ne bi bil predsedel ure in ure v šoli in igraje sprejemal, kar bi mu drugi razlagali ali kar bi bilo tiskano v knjigah. Da, saj se mu je vse učenje vedno zdelo prava igrača, enkrat, dvakrat je prečital in je znal, v delavnici pa bi bilo drugače!

V rokah imaš kos lesa, ki te ne uboga kar tako. Boriš se dolgo z njim, dokler ga končno ne obvladaš. Kako si zadovoljen, ko leži pred tabo kos gladko in pravilno skobljanega lesa, s katerim si se trudil vso uro!

In ta neprestana borba, v kateri bi vsak dan iznova zmagoval, bi ga okrepila, da bi stal v življenju ponosen in odločen in bi se ne sramoval sebe, kakor se sramuje sedaj, ko vidi, da je na svetu odveč. Ko vidi, da se vesoljno življenje pretaka tudi brez njega in ne more dati ničesar ničesar svojega.

O, da bi mogel vse to z enim zamahom zavreči, zavreči vsa ta leta in se posvetiti delu doma, k čemur ga vedno iznova prigovarja oče in ga vabi vsak obliči, vsaka žaga, celo vsak žebelj v domači delavnici!

Ko je Tine v junijskih nočeh taval na Oglenškaku med vinogradi, se je v njem vedno jasneje oblikovalo prepričanje, da je zanj edina rešitev, da se vrne, odkoder je izšel in za kar je bil prvotno namenjen. In rešil bo sebe, a ne samo sebe, tudi očeta, mater in dom. Rešil bo dom, ki bo sicer prešel čez nekaj let, ko se bo oče obupan predal vinu, ko bo mati od žalosti shirala, v druge roke, in nikoli ne bo več tistega domačega dvorišča, kjer se je z Jerico lovil, ne bo več delavnice, kjer je toliko in toliko dni preživel v delu in lepih mislih, ne bo več sadovnjaka, vrtov in njiv in ne bo več hleva, kjer je stala črnka in stoji sedaj sivka, in tudi gmaine ne bo več, kamor je gonil past črnko. In oropan bo še tistih svetlih trenutkov, ki jih sedaj doživlja, ko prihaja domov in ga od vseh strani pozdravljajo znane stvari, ko mu poje iz delavnic in ko lahko stopi k skobeljniku in se pomeri z obličem, žago in kladivom!

O, potem bo njegovo življenje še bolj prazno, še manj solnca bo v njem!

Včasih mu je bilo, da bi se kar odpeljal domov in se dogovoril z očetom.

Toda ko se je spomnil na Marto in na vse, kar je bilo v zvezi z njegovo odločitvijo, ga je minila volja.

Saj je vendar zamen!

Vedno mu bo nečesa primanjkovalo, vedno bo v njem hrepenelo še nekam drugam...

VIII.

Za počitnice so se spet preselili v Potočje.

Pri Kotnikovih je oživelo. Martica je ves dan tekala po sobah in dvorišču, se smejala in vzklikala. Tu je bilo toliko novega in zanimivega!

Na primer korito pri studencu, kadar je bilo polno vode in je lahko prala obleke svojim punčkam. Ali pa najrazličnejši koščki lesa v delavnici; iz njih je lahko napravila za punčke hišice, mize, stole in postelje. In ob hiši je tekla cesta in na cesti so bili otroci! Pa trgovina stare mame, naložena s prečudnimi škatlami, polnimi sladkorčkov in čokolade! In ob mlinu potok, kamor se lahko hodi kopat z mamo! In še in še!

Vsega tega ni bilo na Oglenškaku.

Zato je vriskala in se smejala ves dan; njen smeh je izpočetka prazno donel po Kotnikovih delavnicah, toda bil je tako prisrčen in tako dobro je del, da sta se začela smehljati tudi Kotnik in Ana. Kolikokrat jo je Kotnik vzel v naročje in si jo odnesel v delavnico ali pa na sadovnjak ter ji klatil zrela jabolka in hruške!

Tine je z vso vnemo delal v delavnici, oblal in žagal, da je bilo čuti na cesto, kakor bi delali trije pomočniki in dva vajenca, da si bili samo Peter, Drejče, nov vajenec, in on! Ni bilo dela, in tudi če bi ga bilo, bi ga Kotnik ne bil vzel. Samo toliko, da živimo, si je mislil.

Marta je pomagala v kuhinji in je bila vesela. Saj je Tine postajal drugačen, veselejši in jasnejši; kakor bi bil nekaj našel, česar je tako dolgo pogrešal. Saj si je včasih ves dan pel v delavnici in oče ga kar prehvaliti ni mogel!

Toda ob mesecu je postala Marta spet vsa zbegana.

Sedaj je vedela, da je res nosna.

Zamišljena je tavalala okoli, nič ji ni bilo do dela.

Kaj naj stori?

Ko je Tine utrjen legel in takoj trdno zaspal, je Marta vstala in sedla k oknu.

Hladna poletna noč je dihala vanjo, njena glava pa je bila vroča in napeta od misli.

Ali naj ničesar ne ukrene?

Da, to bi najrajši, to bi bilo najlažje!

Toda ko si je začela natančneje predstavljati, kaj bi to pomenilo v tej mali, tihi Lubezni, ki jo je začela čutiti v Tinetovih očeh in besedah, jo je začela obhajati groza pred samo seboj! Spet bi postala tako sitna in zadirčna, saj ve, da bi se ne mogla premagati. In to prav sedaj, ko se trudi, da bi bilo Tinetu lepše in bi uvidel, da ima dobro in tudi lepo ženko! In tako bi bilo spet vse izgubljeno, ne bi se mogla premagati in s Tinetom bi se spet prepirala!

In kako bi živelo pet ljudi od njene male plače, kje bi dobili denar za porod in ostalo? Tinetu bi bilo še huje, če bi dotlej še ne dobil službe.

In kaj bi dejala njena mama? Saj ona jo je takoj po porodu nagnala k zdravniku, da bi več ne zanosila.

A sedaj je vendar zanosila.

Kaj naj napravi?

Ali ima pravico, zatreti tisto malo, neznano, sedaj še brez življenja, ki pa bo čez tedne zaživelo, čez mesece doraslo v človeka, kakor je ona?

Ne, ne, nima pravice!

In sklenila je, da ne bo nikomur nič omenila, dokler ne bodo sami opazili, tedaj pa bo itak prepozno.

Čez nekaj dni pa se je Marta zaupala svoji mami.

Lužarici so iz suhega koščene obraza izstopile vodene oči:

»Ali se vama blede? Še enega komaj preživljata, pa jih hočeta še več! Ali res hočeš poginiti poleg Tineta? Učila bi v šoli, skrbela za Martico in zanj, in poleg tega še v drugem stanu! Saj si vendar ob pamet! Takoj jutri boš šla k zdravniku, in sicer k tistemu, kjer si bila prvič. On je zakrivil in mora brezplačno odpraviti plod!«

Marto je bila groza. Ni hotela k zdravniku, iskala je pomoči pri Tinetu, toda on je ponavljal vedno eno in isto, da mu je vseeno. Lužarica pa jo je vsak dan bolj oblegala in vpila vanjo.

In je šla.

Toda zdravnik je dejal, da mora priti čez dva meseca, poleg tega si mora poiskati še enega zdravnika. Vse skupaj bo veljalo nekaj preko tisoč dinarjev.

Marta se je vrnila objokana domov.

Lužarica jo je ozmerjala, ker se ni znala postaviti.

Toda Lužarica ni mirovala.

Poznala je žensko, ki je uredila takšne stvari za tri sto dinarjev. V sosednji vasi je stanovala.

Marta ni hotela k nji.

Nazadnje je Lužarica poklicala Tineta in mu govorila ves večer. On mora z njo, on je vsega kriv.

Tine je podiral stari svet in si ustvarjal novega.

Kotnik je čutil, kako se še bori v sebi, kako se še ne more vdati. Zato mu je pomagal.

Nekega dne mu je prinesel časnike.

»Beri tu, kako je s tvojo službo!«

Tine je bral.

Petdeset srednjih šol so ukirali v vsej državi in odstavili oziroma upokojili čez pet sto profesorjev in suplentov. Zgodilo se je, kar so že spomlad napovedovali.

»Kaj praviš k temu? Ali še upaš, da bi dobil jeseni službo? Jaz ti pravim, da še drugo in tretjo jesen ne, dotlej se pa lahko že izučiš. Potem pa boš že videl, ali je res bolje slediti listu papirja v bogve katero majhno mesto ali pa ostati doma. Ko si pa tam urediš, pride drug list in moraš spet bogve kam. Nobene svobode, slab zaslužek in poleg tega vse življenje vtepati študentom učenost v njih puhle glave! Ali se ti res zdi to boljše, ko živeti tu na vasi, v svežem zraku in solncu, plačati davek in biti svoboden? Delaš, kadar in kolikor se ti zdi, čim bolj se trudiš, tem več imaš! In les ni nikoli tako nevhvaležen, kakor bodo tvoji študenti; če imaš spretno roko, se ti vda in se ti ni treba jeziti.«

Da, vse to in še mnogo več je vedel Tine, pa se vendar še ni mogel popolnoma odločiti. Preveč nenavadno se mu je zdelo.

In če to uredi, kaj pa drugo?

Kaj pa z Marto?

Kaj pa z Doro?

Toda nevede se je vedno bolj predajal obličem, žagam in lesu in puščal vse ostale misli nekje ob strani. Saj je čutil toliko tihega zadovoljstva v sebi kakor še nikoli.

In oče ga je spet vprašal:

»Kaj ko bi te javil še ta mesec? Ko boš imel dovolj let, pa prevzameš. Sicer pa se boš učil itak samo na papirju, saj že znaš toliko kakor vajenec konec tretjega učnega leta. Midva z Ano itak ne bova mogla več dolgo. Gospodarstvo se bo izboljšalo in bo spet dela kakor nekoč. Torej, kaj misliš?«

Toda Tine je dejal, naj še počaka.

Sedaj celo Ana ni imela nič proti temu, da bi Tine ostal doma. Uvidela je, da bi bilo res tako najbolje.

Tudi Marta ni dejala nič. Naj ostane doma, potem ko dobi dekret, pa itak lahko odide v službo, če hoče. Samo njo naj premestijo v Potočje, da bosta skupaj s Tinetom. Lužarica pa o tem ni nič vedela.

In spet je začel Kotnik:

»Glej, če bi te bil javil takoj, ko si končal univerzo, bi imel že eno leto. Kaj misliš, če bi šla še ta teden v Maribor in uredila?«

Ne, ne, naj še počaka!

Sedaj je treba urediti še to z Marto!

Nikoli ni prav utegnil premišljevati o tem, toda ko sta tisto soboto zjutraj šla med travniki proti sosednji vasi, mu je bilo nekam tesno in neprijetno.

Izprva se je jezil, zakaj se mora on brigati za take reči, potem pa je vedno bolj uvideval, da to vendar ni tako malenkostno. Že od nekdanj, ko je slišal o takih primerih, ga je bilo groza pred njimi. Zdelo se mu je nena ravno in nečloveško. In sedaj naj se vse to zgodi tudi z njegovo ženo?

Ali naj dovoli ali ne?

Toda Tine ni utegnil premisliti do konca; treba je urediti za sedaj kakorkoli, in saj je Lužarica dejala, da to ni nič nevarnega, ker plod še ne živi.

Šla sta po rosnj travi.

Marta se je včasih za hip ustavila in vprašala Tineta, ki je šel ob njej.

»Kaj misliš, Tine?«

»Nič ne mislim, Marta,« je Tine toplo odgovoril, nekje v njem je vstalo toliko usmiljenja in nežnosti do Marte. In spet je Marta že petič vprašala:

»Veš, kje je tista hiša?«

»Vem, ob gozdu, pol ure od vasi.«

O, ta pot! Kako dolga je in težka!

»Kako daleč je še, Tine?«

»V četrť uri bova tam, Marta.«

Potem je spet vprašala, kakšna je tista ženska. Tine jo je videl samo enkrat. Grda, suha in črna je v obraz.

»Ima kaj otrok?«

»Menda dva. A je vdova ali pa ne živi njen mož pri njej.«

(Nadaljevanje prihodnjici.)

D. Ravljen:

Povišanje Antona Kebra

I.

Pisarju Antonu Kebro se je nekoč nasmešnila sreča. Celih petnajst let je vdano in zvesto opravljal državno službo, pisal in prepisoval akte, pritiskal štipaljke in ob zaključku uradnih ur ponesel vse to lepo gospodu ravnatelju v podpis. Dan za dnem, celih petnajst let, izvzemši seveda največje cerkvene in državne praznike. Pa ni nihče nikoli dejal niti »hm« niti »oh«, niti ni našel gospod ravnatelj kake besede, da bi pohvalil zgledno delo pisarja Antona Kebra. Seveda, časi so bili taki in tudi v državi živimo taki, da pošteno delo ni prav pripoznano. Šele kakšen jubilej moraš praznovati, ali — najbolje — umreti moraš, pa ti bodo opisali zaslužno tvoje početje in ti navrgli odlikovanje.

Nekoč se je pa vendar zgodilo, da je v pisarno Antona Kebra stopil Andraž Potratnik — z lastno glavo sam gospod Andraž Potratnik, ki mu je nekoč bilo dano sedeti na ministrskem stolcu. Res je, mnogo takih ljudi premore srečna naša domovina, mnogo takih, ki so sedeli na ministrskih stolčkih ali kakorkoli že sedeli... O gospodu Andražu Potratniku boji odkrito povedano, da je sedel v obojnem pomenu: najprej kot minister v kabinetu, — potem pa, ko se je režim izpremenil tako odločno in prevratno kakor vreme na morju, potem je enostavno moral sedeti v preiskavi. To mu je bilo v dobro šteto v naši narodni zgodovini, pridobili smo novega mučenika.

Nuj, naposled je gospod Andraž Potratnik, ki je bil vobče jako izkušen mož, srečno prebil tudi to trpljenje in se je celo zrejen vrnil na beli dan, v zlato svobodo. In tako je prišel v pisarno Antona Kebra, da mu overovijo neke prepise. Kar je res, je res: tudi Anton Keber je imel svoje nazore in svoje prepričanje in svojo strankarsko pripadnost, iz skromnih mesečnih dohodkov je plačeval tudi narodni davek za mnogolična naša narodna, prosvetna in človekoljubna društva — ali v spoštovanju avtoritete ni delal nikdar in nikoli nobene izjeme. Ko mu je takole gospod Andraž Potratnik treščil v sobo, prijazno voščil dober dan in segel v roko, je Anton Keber šinil pokonci kakor pri soldatih in se vdano priklonil:

— Klanjam se, gospod minister... s čim vam morejo biti na uslugo moje skromne sposobnosti?

Seveda ni bila taka reč, da bi Anton Keber ne bil mogel svojih skromnih sposobnosti posvetiti želji gospoda bivšega ministra. Prepisi so bili koj in gladko storjeni, overovljeni in podpisani. In ko se je poslovil, je gospod Andraž Potratnik spet prijazno segel Antonu Kebro v desnico, jo potresel in blagohotno rekel v sonornem basu:

— Hvala vam za prijaznost... Tako se uraduje!... Ne bom vas pozabil.

Ni je žganjice, ki bi tako pogrela, kakor so te besede ogrele srce pisarja Antona Kebra. To si je glasno zvižgal in mrmraje prepeval, ko je zapustil pisarno in jo mahal h kosilu v gostilno pri »Črnem biku«. In se ni mogel zadržati, da bi tovarišem pri mizi ne razodel vse novice:

— Danes mi je zasijala srečna zvezda!

Potem je dolgo mencial in sredi kosila mel roke, naposled pa le izdal veselo skrijnost:

— Andraž Potratnik mi je obljubil protekcijo... Da, da, kar nič se ne muzajte! Čez noč se lahko obrne in...

Še je hotel Tone Keber prerokovati to in ono, pa se je spomnil, da je gostilničar pri »Črnem biku« prav na njegovo pobudo pred letom nabil na steno naslednje tri napise: Ne pljuvaj po tleh!... Ne preklinjaj, govori spoštljivo!... Ne politiziraj v moji gostilni!

II.

Ni minilo leto — seveda še ni minilo — in Jugoslavijo je spet razveselila novica, da smo dobili novo vladu. Čisto drugače je bila sestavljena, kakor so to pričakovala gostilniška omizja. Tone Keber je tisto jutro vestno obračal jutrnjike in je nekajkrat zadovoljen pokimal. Ne, častito ime gospoda Andraža Potratnika res da ni bilo zapisano med novimi ministri. Ali zato so prišli na krmilo ljudje Andraževe sorte in stranke, sami njegovi stari pobratimi in prijatelji. Anton Keber, zdaj se bo nekaj zgodilo, zdaj se mora zgoditi, čas je!

In Anton Keber je čakal potrpežljivo, vdano, pa tudi samozavestno. Kadarkoli je zapel telefon, je šinil k njemu, dvignil slušalko, se rahlo odkašljal... in se je vedno iznova razočaral. Pa nič zato, navadil se je potrpljenja v petnajstih letih službe.

Nazadnje se je le zgodilo. V soboto — bilo je kmalu po prvem — natanko pet minut pred koncem uradovanja je pozvonil telefon. Tokrat se je Anton Keber že kar pozabil odkašljati in je malomarno vprašal v slušalko:

— Halo, kdo tam?

— Minister na razpoloženju Andraž Po...

— O, klanjam se, gospod minister, klanjam se, s čim vam morejo biti na uslugo moje skromne sposobnosti?

— Nič takega danes, gospod Anton Keber. Hotel sem vam samo sporočiti, da vas nisem pozabil. Pričakujte povišanje!

Preden je mogel presrečni Anton Keber izstreliti ti-soč zahval z brzino strojne puške, se je gospod minister na razpoloženju tam nekje — oh, bogve kje — na telefonu že po francosko poslovil, se pravi: položil je slušalko na stari prostor. Saj povedal je bil dovolj! In vselejše kakor kdajkoli v življenju, je bodoči ravnatelj pisarne zvižgaje in prepevaje zavil h kosilu v gostilno pri »Črnem biku«. In prav nič se ni čudil, da je bila ne- navadno veselo razpoložena tudi družba njegovih tova- rišev za mizo.

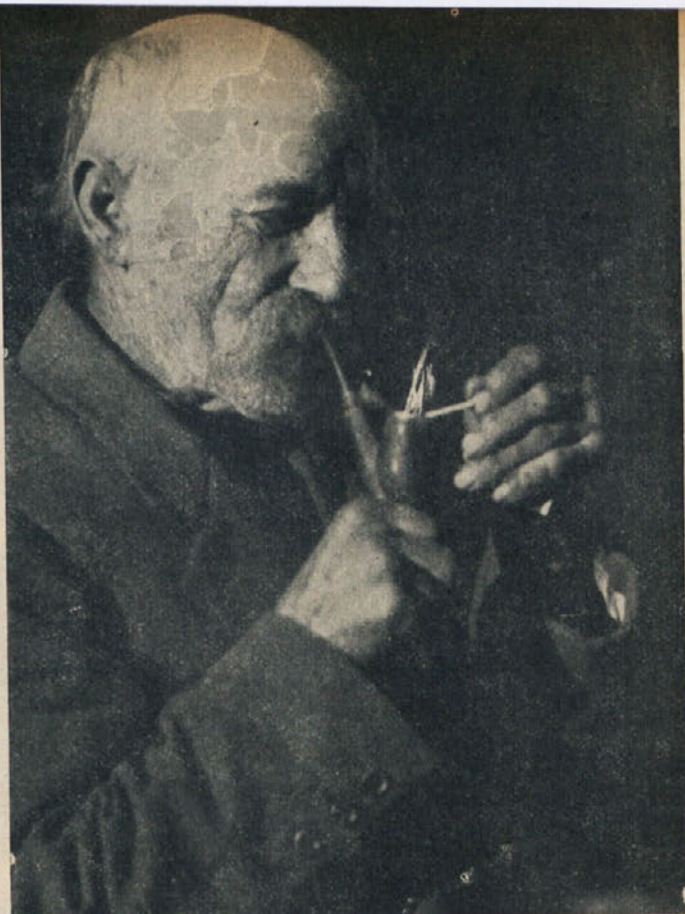
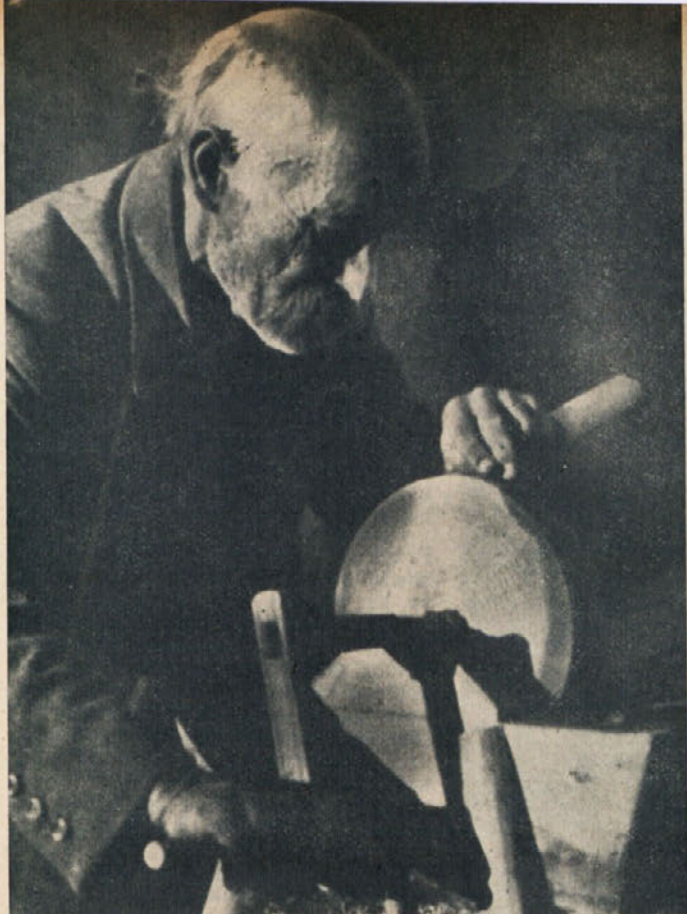
— Povej no, Tone, ali ti je danes spet zasijala kaka srečna zvezda? — je pobaral razposajeni Peter Kuštrin, solicator iz advokatske pisarne, sloveč po zbadljivem jeziku in hudih potegavščinah.

— Se mi je! — je zmagoslavno pritrdil Tone Keber. — Opletaj danes z jezikom, kolikor hočeš, jaz pa bom dal za pijačo!...

Pili so tisto popoldne, potem ves večer in še pozno v noč. Na zdravje novega ravnatelja, ki se je tovarišem ves zaupal, so obredli pet gostiln in tri kavarne. Nedelja jih je našla kakor junake na abesinski fronti, raz- metane in obnemogle, enega tu, drugega tam...

III.

Pa je potekel teden, minila sta celo dva, spet je bil mesec naokoli. A Tone Keber je zaman pričakoval de-

Delo.

kreta o povišanju. Moj Bog, kako zanikrno je vendar uradovanje po ministrstvih! Njega naj bi tam nastavili ali namestili, pa bi šla imenovanja od rok kar takole ena dve. Tako se pa utegne čez noč spet zgoditi, da bo Jugoslavijo osrečil nov vesel dogodek — nova vlada — pa bo blagi up Antona Kebra splaval po vodi. Ti preklicani minister na razpoloženju, Andraž Potratnik! Kod te vodijo skrivnostna pota Gospodova?

Ko se je mesec spet zasukal in je sobota padla na prvega, je natanko pol ure pred koncem uradovanja pozvonil telefon. Sam je bil Anton Keber v pisarni, s trepetajočo desnico je dvignil slušalko in kakor glas iz onostranstva se je oglašil sonorni bas ministra na razpoloženju, gospoda Andreja Potratnika:

— Tako torej, gospod Tone Keber. Zdaj je pa stvar srečno rešena. Dolgo ste čakali, kaj? No, no, le nič praznih besed. Govorim vam zaupno. Dekret je bil včeraj odposlan iz Beograda... je danes v Ljubljani... in bo v nekaj dneh v vaših rokah. Strogo zaupno, — čestitam, gospod ravnatelj!

In spet je glas iz onostranstva utihnil, preden se je presrečni Tone Keber utegnil zahvaliti. Še je bleknil v prazno: »Hvala! Sluga pokoren!« — Potem je sunkovito odložil slušalko, se postavil sredi sobe in se naglo ogledal: »Tako, zdaj pa začnem uradovati — kot ravnatelj!«

Stopil je najpoprej v sosedno sobo k tipkaricam, kakor nalašč so si popravljale frizure in si rdečile ustne.

— Vzemite na znanje, da sem jaz vaš novi ravnatelj.

— Vi? Antonček s pujskom? Hahaha!

— Na, tem frkljam že še zagodem! — je Tone Keber jezen zaloputnil vrata za seboj.

Ne, ni si izbral najsrečnejše ure, da se predstavi v svojem novem dostojanstvu. V registraturi, v likvidaturi — vsepovsod samo muzanje, hihitanje in posmeh: »Ti, Tonček Keber — naš novi ravnatelj? Oh, joh, joh!« —

Počitek.

Mar naj stopi še k dosedanjemu ravnatelju in mu dopove, da lahko kar takoj odide na dopust iskat zdravja? Ne, rajši ne. Saj bi ga s stolom po glavi, njega, povišanega Antona Kebra!

Zravnar in spet enkrat samozavesten je koračil ravnatelj Anton Keber h kosilu pri »Črnem biku«. Že je Peter Kuštrin vodil besedo in dirigiral slavnemu omizju:

— Tovariš Anton — vivat, crescat, floreat!... Novemu ravnatelju trikrat: Zdravo, zdravo, zdravo!

Omizje je zagrmelo, Peter Kuštrin pa je dvignil čašo — saj je štefan dolenjske črnine stal že na mizi — in je kliknil in pomežiknil: »Tone, Bog živi!«

Spet so pili vse popoldne in ves večer in še pozno v noč. Plačal je za čudo vsak sam, da je novi ravnatelj glasno karal samega sebe zaradi umazanije. Tokrat se niso nikamor premaknili od »Črnega bika«, kajti na dnevnem redu so bile tudi govorance.

Govorili so mnogi, slovesno besedo pa je vodil natančno opolnoči sam Peter Kuštrin. In je besedičil in poudarjal v globokem basu:

— Tako torej... haha... gospod Tone Keber... hahaha... zdaj je pa stvar srečno rešena... Dolgo smo čakali, kaj? Hahaha... Le nič praznih besed... Strogo zaupno... Čestitam, gospod ravnatelj... hahaha.

Pijana družba je bruhnila v grohot. Anton Keber pa je pobledel, mahoma se je iztreznil, zablisnile so mu oči:

— Peter Kuštrin, te pozivam, kaj naj pomeni ta komedija?

— Komedija... hahaha... ševeda je komedija... hahaha. Mar nimam takšnega basa, kakor tvoj visoki pokrovitelj Andraž Potratnik?

Tone Keber — žrtev strašne potegavščine — je pobegnil v črno noč. Otresel se je vseh prijateljev in se bo rajši še letos oženil, čeprav samo kot skromen pisarček.

Berači, spokorniki in bramani

Na tisoče poti je v Indiji in povsod leže, stoje ali čepe: vojska beračev, spokornikov in bramanov! Stotisoči, ki so dali slovo svetu, ki jim svet ni nič, ki jim je onostranstvo nirvana, vse. Spokorniki in bramani so se resnično odmaknili svetu, beračem, ki razkazujejo svoje rane in pohabljenost, pa služi odmaknjenost, ki je le hlinjena, da se z njo preživljajo. Po vsej Indiji odmeva kričanje in preklinjanje beračev, vsa Indija trpi zaradi njih vsiljivosti. Indski berač ni tak, da bi svoje trpljenje in revščino prenašal s tiho vdanostjo. »Daj mi, in blagoslavljal te bom. Ničesar mi ne daj — in preklinjal te bom!« To je geslo teh beračev. Noč in dan ga lahko slišimo po indskih cestah. Indski berač namreč ni samo nesrečen človek, ki mu je usoda odvzela vse veselje v življenju, ampak je hkratu tudi velika nevarnost za ljudi, če jim pride v bližino. Ti berači so namreč skoraj vsi gobavi. Gorje človeku, ki pride takemu beraču preblizu ali pa se ga celo dotakne! Smrt se je obrnila obenj! Celo suženjski pariži živi lahko v družbi in z drugimi ljudmi

občuje, gobav berač pa mora živeti kakor zavržena žival. Samo divji, garjavi psi so mu spremljevalci. Izobčen iz družbe živih, životari gobavec in čaka odrešenje — smrti. Kaj more pomeniti za ljudi blagoslavljanje takega človeka? Nič! — Pač pa se praznovorno ljudstvo boji njegovih kletev. In na pot v večni nič vzame berač v čast Sine s seboj v grob prazno beraško skledico.

Indskih cest, trgov pred svetišči in vhodov v bazarje ne oblegajo samo žalostne trope beračev, ampak tudi spokorniki, sadhuji. Ti pa niso več podobni ljudem, ampak dosti bolj spakam iz podzemlja. Izmozgani so, s pepelom, ilovko in barvo namazani. Brez želja in brez cilja se potepajo vse življenje po indskih cestah. S svojimi plesnivimi, dolgimi lasmi so bolj podobni demonom in strahovom kakor ljudem. Ne kriče in tudi ne govore. Otrpli so kakor nemi stebri. Sadhu je indski menih, ki razkazuje javno svoje umetniške sposobnosti pri nas razni umetniki po varietejih. In razkazuje jih bogu v slavo! Berače zaničujejo tudi najnižji ljudje, sadhujem izkazujejo naravnost božjo čast. Kadar pride, je vse mlado in staro srečno. Sesti mora samo na kakšen kamen ali stopnice, in takoj se zbere okoli njega kopica gledalcev, ki ga potem radi obdarujejo. Njegovo izmozgano telo zaživi, kadar kaže

pred gledalci svoje umetnije, kadar se biča. Kajti sadhu ni samo spokornik, ampak tudi zagrizen asket. Zlasti kadar ga gleda kopica ljudi, se rad muči. Zadaja si rane z bodalom, s šivankami, koši stekla in ognjem. Njegovo telo je posejano z ranami in gnusnimi brazgotinami, ki pa se zde ljudstvu najlepši okras. Saj so nastale vse v božjo slavo! Mlado in staro mu zaradi njih zavida, saj je vsaka rana, vsaka brazgotina korak bliže k nirvani, k večnemu nič!

Pravi sadhu stopa mirno in z nasmeškom bos po žerjavici, ne da bi se na njegovi koži poznali sledovi opeklin. Brez vsake rakve se da zakopati več čevljev globoko v zemljo in čez več ur ga spet zdravega izkopljejo iz tal. Pravemu sadhuju se prav nič ne zgodi, če se da pod vročim solncem obesiti za noge cele ure tako, da visi z glavo navzdol kakor netopir. Izkušen sadhu lahko strmi pri 50 stopinjah cele dneve v solnce, medtem ko je pri nas leta 1913. oslepelo več ljudi, ki so samo nekaj minut opazovali solnčni mrk brez posebnih črnih naočnikov! Tujcu se zde zlasti smešni tisti sadhuji, ki čepe že dolga leta v tesni košari, da so se jim vsi udje zarasli in skrivili kakor mandragoru. Njih učenci jih potem prenašajo na ramenih z bambusovimi palicami. Rekord v ubijanju telesa je pač dosegel tisti sadhu, ki sem ga videl na Gangesu pri Benaresu, tam, kjer se stekajo v reko vsi mestni kanali. Privezati se je dal na majhen splav. Siromaku so aligatorji odžrli levo nogo in kakor po čudežu je ušel zanesljivi smrti.

Toda tudi ta strašen doživljaj ga ni izpametoval toliko, da bi bil svoj splav zapustil. Najbolj vztrajen je bil tisti sadhu iz Madrasa, ki se je zaobljubil, da bo do smrti potoval po deželi z dvignjenimi rokami. Po štirinajstih letih je umrl. Sežgati so ga morali z dvignjenimi rokami. Ni so mu jih namreč mogli ukriviti, ker so se mu bili vsi sklepi na rokah zarasli! Živim valjarjem bi lahko primerjali tiste sadhuje, ki si dajo zvezati roke na hrbtu in se vale po cestnem blatu in prahu od svetišča do svetišča. Večina teh sadhujev je res poštena, so pa med njimi tudi taki, ki opravljajo čez dan vsi umazani svoj sveti spokorniški poklic, zvečer pa jih vidiš v najboljših angleških hotelih, oblečene po najnovejši modi.

Kakor so za evropska velemesta značilni raznašalci časnikov, tako so v Indiji najznačilnejši sadhuji. Čisto drugačni pa so bramani, ki izhajajo iz najvišje kaste in lahko žive kakor veliki gospodje. Ni jim treba moliti beraške skledice in prositi darov, ni jim treba ubijati telesa. Vsak Ind si mora šteti v čast, če sme bramanu-duhovniku kaj podariti, in tako je pač razumljivo, da ta kasta nima samo prijetnega življenja, ampak uživa naravnost božje časti.

N EKAJ O LAPONCIH

Zanimivo je, da je človeško hrepenenje skoraj vedno usmerjeno na jug. In vendar je sever prav tako zanimiv kakor vsak drug košček sveta. Kako malo vemo n. pr. o Laponcih. Nič ne vemo o lepota tistih pokrajin, o vrhovih, ki jih pokriva večni sneg, o nepreglednih jezerih, o širnih stepah, po katerih se pasejo črede severnih jelenov.

Niž manj zanimivi niso ljudje, ki prebivalo tod. Laponcev je dandanes le še okrog 30.000. Ime so jim dali Finci; lappi pomeni v finščini oddaljeno pokrajino. Sami pa so si nadeli ime Same, kar pomeni ljudi z močvirja. Največ jih je na Norveškem, veliko pa tudi na Švedskem, nekaj na Finskem in v Rusiji. Čeprav jih je malo, so vendar razdeljeni na tri dele. Gorskí Laponci so nomadi in pasejo svoje črede po pustih fjeldih. Vsaka rodbina ima najmanj po nekaj sto živali. Gozdni Laponci so večinoma lov-

vztrajni, vendar pa povprečno za 20 cm manjši od Srednjeevropeca. Spadajo k zapadni finski skupini in tudi njih jezik je istega izvora kakor finščina ali madžarščina. Po veri so deloma pravoslavni, deloma protestanti, vendar pa obožujejo obenem tudi naravne sile.

Njih zemlja je zelo bogata z rudami. Posebno v skandinavskem delu je mnogo železa. Številni hudoourniki v goratih predelih tvorijo neizmerno vodno silo, ki jo deloma že izrabljajo naseljenci. Elektrarne, ki so jih zgradili, dajejo okoli 300.000 KS. Zdaj grade skozi te kraje tudi ceste, ki bo vodila skozi one gozdove, ob onih jezerih, čez tundre, m'imo malih laponskih vasic na Nordkap. Obetajo si od tujecev velikega zaslužka, ki ga bodo najbrže tudi res imeli, toda svet, pokvarjeni civilizirani svet bo izpridil te mirne ljudi in uničil njih prirodno življenje.

Stara Laponka nese domače izdelke na trg.

Laponka pase čredo severnih jelenov.

ci in ribiči, obalni pa se preživljajo deloma tudi že s poljedelstvom. Najvažnejša laponska domača žival je severni jelen. Jelen vlačí znamenite laponske sani, ki imajo obliko čolna, prenaša tovore, daje mleko, meso, kožo itd. Prekajeno meso severnega jelena je najljubša laponska jed.

Laponci spadajo med najskromnejše narode sveta. Preživljajo se z lovom. Svojo obleko in obutev, spredaj navzgor upognjene škornje, si izdelujejo sami, sami si grade sani in čolne, s katerimi se vozijo na ribolov. Redkim tužcem, ki obiskujejo njih deželo, prodajajo svoje izdelke: čevlje iz jelenje kože, svojevrstne pletenine in največ seveda dragocena krzna.

Laponci so zelo ljubeznivi, veseli in nepokvarjeni ljudje. So močni in

Laponci so narod, ki se težko bori za svoj obstanek. Zakaj narava je neizprosna. Njih domovina je dežela polnočnega solnca in polarne noči, ki traja v teh krajih 74 dni. V notranjosti dežele znaša povprečna letna temperatura -2 stopinji Celzija.

Ni jih uničil hladni sever, privadili so se mrzlih zim, s kruto naravo so se sprijaznili, vzdržali so. Toda ničesar ni, kar bi jih moglo rešiti pred svetom. Drug za drugim bodo postajali sužnji civilizacije, počasi, toda gotovo. Njih šatori iz jelenjih kož jim bodo postali premrzli, njih obleka prenerodna, lov prenapčen. Preselili se bodo v hiše, oblekli obleko iz blaga in stopili v službo v rudnikih in elektrarnah...

In ne bo dolgo, ko bo poslednji pravi Laponec izginil s sveta.

Laponska idila.

Sto in stokrat se mora postaviti na glavo, preden sme pred občinstvo.

NEKAJ O DRESIRANJU

S primerno dresuro postane lahko najbolj divja zver prav tako krotka, kakor prijazen pes. Jack London pripoveduje n. pr. v neki svoji zgodbi o levu, ki je do pozne starosti trpel, da mu je njegov gospodar in zapovednik vpričo množice gledalcev vedno vtikal glavo v žrelo. In ako bi ne bili dreserju nekoč skrivoma natresli popra v lase, bi še zdaj živel: lev je namreč samo kihnil.

Kakšna sredstva uporabljamo pri dresuri? Dobroto ali nasilnost?

Celo stari Karl Hagenbeck, največji dreser in gojitelj živali, kar jih je kdaj živel, pravi v svoji knjigi spominov »O ljudeh in živalih«, kar ve že davno vsak prijatelj živali: »Čim potrpežljivejši in dobrotljivejši je dreser, tem večje zaupanje bo užival pri živalih. Nепrestano, pa se nas morajo gojenci bati, kajti zavedati se morajo dejstva, da je odpor proti volji učitelja nemogoč.« Pokanje z bičem in z nabitim samokresom pa morajo vzbujati v živali vse prej kakor pri-

jazne spomine. Če zver v areni rjove, ni to znak divjosti, ampak v prvi vrsti izraz strahu in onemoglega odpora. Ne smemo pa misliti, da hodi n. pr. plemenit konj samo iz strahu in bojazni na povelje moža v rdečem fraku večer za večerom po zadnjih nogah po areni. Niti najmanj, če mu seveda ni bila pokvarjena inteligenca. Že malo žrebe se je na paši včasih vzpelo na zadnje noge, in stalo je prav toliko ljubezni kakor napora, da je napravilo pozneje svojo stajo tudi na povelje. Govoriti ne zna, pač pa prav dobro čuti, da igra svojo vlogo in da lahko onesreči svojega gospodarja in ga spravi v neprijeten položaj. Hvaležno je. Navadnemu, neplemenitemu žrebetu pa manjka ta zmožnost hvaležnosti. Zato je sposoben kvečjemu za statista: vsak nadaljnji trud pa bi pomenil izgubo časa, potrpežljivosti in ljubezni. Na prednje noge mu privežemo vrvice, jo potegnemo od zadaj, dreser pa ga tolče spredaj s končkom biča po kolenih. Dokler se žrebe ne nauči klečati. Zdaj pa se publika veseli prijaznih poklonov. Umetnost, kajne?

Ni nevarno, prijetno pa tudi ne.

V smrtnem strahu.

Iz nevarnega položaja jo reši samo prisebnost.

Mojstrska dressura.

Občinstvo nikdar ne ve, da je dresser stotisočkrat v smrtni nevarnosti, preden pripravi žival do takega skoka.

Po dobljeni zmagi še ni iz nevarnosti.

tek in je moral pošteno raztegniti noge, da se ni drsal. In seveda, čim hitreje je tekel, tem hitreje se je vrtela plošča. Iz samega strahu se je pes obupno napenjal. Pena mu je visela iz gobca in ko ga je »gospodar« končno postavil na tla, je zbežal z odra, kakor bi ga zasledovale furije. Krasen pogled resnično vreden občudovanja! Seveda je dreserju za to duhovito mučenje živali vse bučno odobraval. Vendar pa se je našel nekdo, ki je poskrbel, da je za zadevo zvedelo Društvo za varstvo živali, ki je to točko programa prepovedalo. Le škoda, da za pobijanje take dresure ni zakona in pogostokrat tudi razumevanja občinstva.

Tako bi lahko še ure in ure govorili o dresiranju živali. Gotovo je, da se lahko samo z vzgojo, potrpljenjem in s posebno ljubeznijo pri živalih doseže uspeh. Vendar pa premislite sami: ali smo res ljudje poklicani, da izpreminjamo naravi njeno bistvo? Ali je res tako lepo, če se žival ponaša z lastnostjo, ki ji jo je vsilil človek? Ali ni največja lepota živali v njeni naravi sami? Da bi se to vprašali in na to odgovorili, vas prosijo te vrstice v imenu »dresirane« živali.

Za dresuro je potrebna trda glava in debela koža.

Gotovo ni na svetu psov, ne opic, ki bi same od sebe hodile po prednjih nogah. Glavno vlogo pri njih ima smrček. Samo rahel udarec s trdim predmetom prisili žival k pokornosti. Včasih se pa dreserju ne da, da bi dolgo vadal, pa uporabi preprostejša sredstva. Izmisli si trik in zabava z njim občinstvo. V nekem varietejju so se nekoč ponašali z vrsto »posebno pametnih« foks-terrierjev. Dreser je postavil psa na rob krožne plošče, ga držal za ovratnico in zavrtel ploščo. Pes je bil seveda prisiljen v

Zaročni poljub.

Selwyn Marc:

Kleopatrina kača

Velike so naje v Sudanu. Dva metra ali še več dolge. Evropci jim pravijo ureji ali Kleopatrine kače. Baje se je z njimi končala mogočna egiptska kraljica, ko so ji sporočili, da bo morala kot sužnja odpotovati v Rim in z verigami na rokah stopati v zmagoslavnem sprevodu imperatorjevem.

Nevarne so naje. Njihov pik — neznatna ranica — in človek posinji in mrtev omahne.

Mr. Wilson je imel tam sredi puštinje farmo. Kakor otok sredi morja je bila. Pred davnimi leti se je že naselil tam. Pobilal je najnevarnejše zveri, lovil manj nevarne in jih pošiljal v Evropo. Dobro mu je nesla ta kupčija.

Zdaj so mu sporočili, naj ujame nekaj urejev in jih žive pošlje v London. Skrbelo ga je. S kačami se ni še nikoli ukvarjal, ureji pa so najnevarnejši med njimi.

In dvajset funtov so mu ponujali za vsakega.

Zbral je svoje zamorske služabnike. Prav za prav sužnje, toda ta beseda se dandanes v civilizirani Afriki ne sme izgovoriti. Sužnjem ni nikjer več, zlasti ne v angleških kolonijah.

Najmočnejši med njimi je bil Filip. Bog ve, kdo mu je dal to ime, ki se je tako čudno slišalo iz črnih ust. Ta mu je povedal, da je že nekoč v mladosti lovil kače. Ne ureje, kajti teh se vsakdo boji, toda zdaj se jih ne bi več bal.

»Piaster dobiš za vsakega, ki ga prineseš živega,« mu je dejal gospod. Piaster proti dvajsetim funtom ni mnogo. Tudi v Afriki ne.

In Filip je šel na lov. Z debelimi cunjami si je ovil noge do stegen, da ga ne bi kača v goščavi iznenada napadla in pičila. Vse noči je oprezoval za njimi, ko so hodile na lov za drugimi kačami.

Čez tri dni je prinesel v pločevinasti kletki prvega ureja — orjaka. Potem v naslednji noči spet enega. Malo je manjkalo, da ga ni oklal. V poslednjem trenutku se je Filip rešil, ko je odskočil.

Mr. Wilson si je zadovoljno mel roke. Dve sto funtov brez truda, skoraj čisto brez stroškov.

Potem mu je Filip šesti dan povedal, da urejev ni več v bližini. Kam daleč bo moral iti po nje, saj ve, kje so se še zaredili.

Nerad je šel Filip na to pot. Hudo nerad. Na posestvu je delala Miriama. Gospodar mu je rekel, da jo bo lahko vzel, če se bo pri delu izkazal. Drugače ne. Ker je gospodar rekel, da bo njegova, ga ni skrbelo zanjo. Gospodar je gospodar. On ji bo rekel: »Ti boš Filipova, pa konec!« In Miriama se ne bo smela nič upirati.

Filip je vedel, da ga Miriama ne mara, čeprav bi bil zanjo storil vse. Vse? Kaj? Sam ni vedel Filip. Če bi mu bila rekla, naj zakolje gospodarja, bi ga bil brez pomisleka.

In še več je vedel Filip. Da se Miriama pogosto shaja s paznikom, meščanem, ki ga živega ne more videti. Rekli so mu celo, da so ju že ponoči skupaj videli. Zato je šel Filip nerad na pot.

V jutru se je odpravil. Še enega tovariša je vzel s seboj, da bi mu pomagal nositi pasti in plen. Tri dni sta se klatila po puštinji, tri dni sta lezla skozi grmovje, da sta našla kraj, kjer je bilo urejev dovolj.

Sedmi dan se je Filip sam vračal domov. Težka je bila kletka iz goste žice, ki jo je vlekel s seboj. Tovariša ni imel več. Nepreviden je bil in se je prepozno umaknil. Kača je siknila vanj in ga usekala. Zobje so se ji zasedili v mehko meso, da jo je moral Filip odtrgati z umirajočega, drgetajočega telesa. Čez dobro uro je že tovariša pokopal. Štiri dni se je vračal Filip domov, tako ga je zadrževal težki tovor. Četrti dan pod noč je od daleč zagledal gospodarjevo hišo.

Čudno. Ves čas, kar je bil na lovu, je tako malo mislil na Miriamo. Zdaj, ko je imei najhujše za seboj, ga je pa spet vsega prevzela misel nanjo. »Počakal bom noči,« si je rekel. »Vsaj malo se bom odpohil.«

Ramena so ga bolela in roke, da jih je komaj premikal. In noge je

imel vse krvave. Cunje so se med potjo skozi grmovje raztrgale, da je bil malone bos.

Legel je. In zaspal. Mesec je že zahajal, ko se je spet zbudil.

»Iti moram,« si je rekel, »da pridem pred jutrom domov.«

Sel je. Čedalje večja je postajala v daljavi senca vstajajočega jutra. Razločno je že videl obrise hiše.

V sredi gospodarjev dom. Ob straneh manjše hišice. Ena izmed njih je njegova. V drugi, daleč stran, stanuje Miriama.

»K njej pojdem najprej,« si je dejal. »Najprej k njej.«

Psi niso niti zalajali, ko je odprl velika vrata v ograjo. Poznali so ga že. Dobrikali so se mu in cvilili.

S pastjo na ramenih je šel proti Miriamini kočici. Skoraj zdanilo se je že. Ognjen soj se je dvigal od vzhoda.

Nihče ga ni videl, ko je prišel. Vsi so še spali.

Zdaj pojde pozdravit Miriamo. Tiho bo odprl vrata v njeno kočico. Morda ga bo poklicala k sebi...

Tiho koraka Filip proti koči. Da je ne bi zbudil. Šele tik pred vrati spusti kletko na tla.

Potem hoče odpreti vrata. Zaprta so. Saj je prav, si misli Filip in pogleda skozi zadelano okno. In se

zdrzne. V koči spi v kotu Miriama in zraven nje mešanec.

Filip je blede, v obraz siv kakor pepel. Roke se mu tresejo in pred očmi vidi same rdeče kolobarje. Opoteče se proti kletki. Oprezno odpre vrata. Prva naja švigne z glavo proti njemu. Zelenkasto rjava in lesketa se. Filip ve, kako jo bo ukrotil. Pograbi jo za vrat, kakor blisk je njegova roka spretna in hitra. Naja

samo še počasi ziblje glavo, rep pa ji brez moči visi navzdol. Filip jo potegne vso iz kletke in potem vrata hitro zapre.

Vrne se k vratom v kočo. Ve, kako se odpro, čeprav so zaklenjena. In zapah popusti. Kakor senca v vzhajajočem jutru zleze Filip v kočo.

Tam v kotu ležita tesno objeta Miriama in mešanec.

Miriama se v spanju zdrzne, kakor bi slutila nevarnost. Odpre oči. Krikni hoče. Prepozno je. Vitka glava je švignila proti njej in potem še enkrat proti mešancu. Dva rahla krika sta se stopila drug v drugega. Nič več.

Tiho se splazi Filip iz koč. Nič več mu ne drhti roka. Samo oči so mu še zmerom vse krvave.

Zunaj obstane. Kam naj gre? Ali naj beži? Vedeli bodo, da je bil on. Uganili bodo. Pse bodo zapodili za njim. Potem bo taval po puščavi, dokler ne bo omagal ali dokler ga ne bodo zasledili in ustrelili.

Naja v njegovi roki se zvija. Iztrgala bi se mu rada. Izvila.

Ali naj beži?

Kam?

Filip strmi nemo v najo. Njene hudobne, mežikajoče oči ga gledajo, srepe vanj. Kakor bi se mu posmehovale. Trup se mu je ovil okoli telesa, čez rame. Rahlo ga stiska, pa ga stisk ne boli. Samo zebe ga.

To je konec, konec. Kaj mu še ostane? Beg? Čemu bi bežal, ko mu ni več pomoči.

Podzavestno se bliža roka z najino glavo njegovemu obrazu. Potem krikne in roka mu otrpne. Naja je opravila svoje. Samo drobno ranico na čelu so opazili, ko so našli Filipa mrtvega.

Čeprav se na Tahitiju žene že oblačijo po evropsko, nosijo še vedno na glavi svoj cvetlični venec.

Rere, plesalka iz Papeete na Tahitiju.

Ženska s Tahitija

Okusi so različni, pravijo; toda še nekaj bi bilo pristaviti: ne velja meriti vseh lepot z enakim merilom. Obraz ali postava, ki bi se nam zdela na ulici evropskega mesta grda, učinkuje pod kokosovimi palmami južnega morja čisto drugače. Postava dekleta s Tahitija je lahko lepa tudi v našem, to je grško-klasičnem smislu; pogosto pa je lep tudi izraz njenega obraza. Po večini pa se ženske s Tahitija, posebno če so čistega prapolinezijskega rodu, nekoliko razlikujejo od belih žensk. Najbolj se opazi ta razlika v potezah okrog nosu, ki je navadno nekoliko sploščen. Usta so precej velika in ostro začrtana in tudi sicer so za naše oko poteze nekoliko trde. V izrazu imajo navadno nekaj divjega, neukrotljivega, pogosto tudi nekaj primitivnega, kar je lahko opaziti tudi na naših slikah.

Sončni zahod v Pampeteju, glavnem mestu Tahitija.

Toda prav v tej neponarejeni prirodnosti leži neka privlačnost, ki jo moramo priznati kljub vsemu nazorom, ki jih imamo o lepoti.

Barva njih polti je zlatorjava, čelo je visoko, obrvi so potegnjene pravilno in ostro. Imajo globoke črne oči, iz katerih sije milina in sanjavnost. Njih ponos in najlepši okras pa so lasje, ki jih nosijo navite okrog glave, zvite v kito, ali pa jih kar puste, da jim v vetru prosto valovijo okrog ramen. Svoji negi žrtvujejo dolge ure; vsak dan se kopljejo in si mažejo lase z nekim finim oljem iz kokosa, ki ga parfumirajo z močno dišečimi cvetovi in ga imenujejo monoi.

Za čistoto so zelo natančne. Že od otroških let prebijejo del svojega življenja v morju; plavajo in potapljaajo se kakor ribe in so v vodi prav tako doma, kakor na suhem. Po morski kopeli se sperejo še v sladki vodi in bregovi rek in potokov so vedno polni kopalcev.

Ženske so na Tahitiju prav tako ničemurne

kakor vse druge in se radi lišpajo. Že čisto majhne punčke si znajo narediti iz školjk in polžjih hišic ali pa iz rdečih plodov neke vrste akacije prav čedne obeske. Tudi dekleta in mlade žene nosijo pogosto v laseh vence iz školjk, posebno radi imajo pa cvetje. Skoraj okrog vsake kočice je majhen vrt, kjer cveto ognjeno-rdeči hibisk, oleander, jasmin in gardenije. Posebno pozornost obračajo na grm tiare; njegovo snežnobelo, blagodišeče cvetje rabijo ženske za glavni okras. Cvete spletaajo v vence ali pa jih kar posamezne vtikajo v lase. Tudi za ušesom radi nosijo kak cvet.

Dekleta zelo zgodaj dozore, pa tudi hitro ostarijo, kakor vse ženske južnjaških narodov. Najlepše so od štirinajstega do dvajsetega leta. S štirinajstimi leti so že popolne žene, s šestnaj-

Čistokrvno dekle s Tahitija s pahljačo, ki je spletena iz pandana.

stimi navadno že matere. Potem imajo otroka za otrokom, odtod deloma tudi njih zgodnja starost. Včasih se pa vendar dobi lepa stara žena, ki ohrani ljubkost svojih potez in gibov prav do pozne starosti.

Tam so ženske rojene ljubezni in materinstvu in nimajo sicer prav nobenih življenjskih skrbi. V sladkem brezdelju jim poteka dan za dnem, in še tisto malo dela, kar jim ga nalagajo skrbi za skromno gospodinjstvo, prav radi prepuščajo možem. To so še prave ženske žene, čisto v smislu narave, kakršne jih je ustvaril Bog.

In ker znajo živeti po zakonu, ki jim ga šepeta narava, zato na teh otokih še ne poznajo ženskega vprašanja.

Iz njenih globokih črnih oči odseva milina in sanjavnost.

Kaj nam bo letos prinesla Planica?

Letos 15. marca bodo spet tekmovali na največji svetovni skakalnici.

Najpomembnejša sportna dogodka na naših tleh sta bili lani in predlanskim skakalni tekmi v Planici, saj sta bili prvi sportni glas, ki je prišel iz naše domovine v tujino. Čeprav smo zaenkrat igrali v skakanju samem bolj pasivno vlogo — za vzgojitev dobrih skakačev je treba dolgotrajnega učenja in tradicije, ki je zaenkrat doma le pri severnih narodih — smo s Planico vsaj pokazali sportnemu svetu, da hočemo naprej in da imamo trdno voljo, stopiti prej ali slej kot enakopraven in enako močan narod v mednarodno sportno areno. To je velik cilj, kajti nas je komaj milijon, medtem ko so drugi narodi, ki danes vladajo v sportu, desetkrat, petdesetkrat močnejši po svojem številu, toda nedosegljivi ni. Prej ali slej bomo prišli do njega po svoji Planici.

Ogromnega pomena je Planica za nas tudi v propagandnem pomenu. Prepričani smo, da je v svetu obilo ljudi, ki poznajo naš narod samo po Planici, kakor so nekoč poznali milijoni in milijoni Finsko samo po slavnem tekaču Nurmiju.

Skoda je, da leži vse breme Planice samo na ramah nekaterih požrtvovalnih idealistov-sportnikov, kakor so Ing. Bloudek, Gorec, Komar in drugi, ki veliko žrtvujejo naši Planici.

Po svojih sportnih rezultatih doslej še nihče ni mogel prekositi Planice in je najbrž še dolgo vrsto let ne bo. Saj se je z njo začela nova doba v skakalnem sportu, novi triumfi skakalske mladine. Leta 1934. je v Pla-

nici prvič v zgodovini sporta padla znamka 90 metrov, ki jo je premagal simpatični Birger Ruud. Leta 1935. je vzlic težavam, ki jih je delala norveška sportna zveza, postavil Norvežan Andersen nov skakalni rekord z 99 metri.

Kaj očitajo Planici? Da so tako dolgi skoki akrobacija in ne več sport. V nobeni sportni panogi doslej rezultati niso bili omejeni. Mladina hoče pač naprej, povsod v vseh panogah sporta, in se ne meni za besedičenje gospodov za zelenimi mizami. Z rezultati, ki postajajo vsako leto presenetljivejši, jih samo demantira, s posmehom gre preko njih.

Lani je dovoljevala Planica skoke do 100 metrov. Samo en meter manj je skočil mladi Norvežan Andersen. Letos je bila skakalnica z ogromnimi stroški docela preurejena in podaljšana, tako da ima zdaj kritično točko pri 105 metrih, omogoča pa celo skoke do 120 metrov. Kdaj bodo ti doseženi? Kdo jih bo dosegel? Kako daleč seže sploh zmoglost človeka za letenje po zraku — kajti to

niso več skoki, ampak že polet —, to je še vprašanje bodočnosti. Prepričani smo, da bomo dobili nanj odgovor v naši Planici.

Ko dajemo to številko v tisk, žal še ne vemo, kdo bo sodeloval pri skakalnih tekmah. Svetovna elita skakalcev, ki je že nastopala zadnji dve leti, je obljubila svojo udeležbo. Po dosedanjih prijavah računajo pridelitelji na 25.000 gledalcev in 15 posebnih vlakov je priglašanih. Tako bo Planica po olimpijadi v Garmischu, ki pa je dala v skakalnih skokih precej borne rezultate, višek svetovne zimske sportne sezone.

V Planici stoje zdaj tri skakalnice. Na srednji, ki omogoča dosti krajše skoke kakor tista, na kateri se bo 15. marca tekmovalo, so bili že prve dni doseženi skoki, ki zaostajajo le za 8 metrov za najdaljšimi skoki na toliko hvaljeni garmischki mamutski skakalnici. Tu se najbolje vidi, da samo ogromne dimenzije skakalnic niso vse, da mora biti v njih še kaj več. In zato smo na svojo Planico lahko še bolj ponosni. B. R.

Birger Ruud.

Zgornjih šest portretov je napravil v Garmischu fototurist Lojze Šmuc, ostale slike pa Leica foto Rajko Kos in Lojze Šmuc (Perutz Perpanitic film).

Zgoraj od leve na desno: France Čop, Leon Baebler, France Smolej, Tone Dečman in Ciril Praček.
V sredi: skakalnica v Ga-Pa, boter Ante Gnidovec, jugoslovansko moštvo.
Spodaj: Garmisch, Gustel Jakopič, Hubert Heim, finski trener Kuisma, avtomobilski park Ga-Pa.

Pismo iz Ga-Pa, 15. II. 1936.

Gospod urednik!

Naše fante, ki žive tukaj v »Heleni«, prav veseli, da se jih je spomnil tudi »Prijatelj«, in pozdravljajo po »Prijatelju« vse čitatelje in prijatelje. Naj imajo v domovini vsi zavest, da je vsak storil vse, kar je bilo v njegovi moči, da je dostojno zastopal jugoslovanske barve in se boril zanje. Uspehi, ki so jih naši fantje do sedaj dosegli, so vsekakor lepi in nam dajejo za bodočnost najlepše nade.

Mnogo upanja imamo še za tek na 50 km, kjer se nadejamo, da nas naši dečki ne bodo pustili na cedilu.

Življenje v Ga-Pa je pestro in treba bo mnogo pisanja, če se bo hotelo vsaj nekoliko popisati to babilonsko vrvenje, ki vlada tu že celih deset dni. Vsak dan pride vse polno posebnih vlakov in s kolodvora se usipajo tisočglave množice, da si vsaj nekoliko ogledajo svetovna tekmovalja. Štirideset vlakov na dan ni nobena posebnost, ves promet je pa tako odlično urejen, da strmiš in zopet strmiš...

Organizacija vseh prireditev je do vseh podrobnosti tako popolna, da se čudiš. Saj je pa tudi mobilizirana vsa vojska in so na razpolago vse tehnične pridobitve, kar jih je v Nemčiji, ki je v tem pogledu na višku, na razpolago.

Pošiljam Vam nekaj fotografij, ki smo jih napravili s posameznih tekmovanj in ob raznih prilikah. Vendar morate razumeti, da je nemogoče iz preko 5000 posnetkov, ki sva jih s prijateljem Loizetom Šmucem s svojima Leica-kamerama napravila, naiti ravno prave, dovolj je, če povem, da sva porabila preko sto zvitkov Perutzovega Perpanitica po 1,60 m.

Jutri bomo naše fante tudi filmali, in sicer v »Heleni« in na progih.

V Ga-Pa je torej lepo in prijetno, naši fantje se odlično počutijo in so se dobro odrezali ter še enkrat poudarjam, da kar najlepše pozdravljajo vse čitalke in čitalce »Prijatelja«.

O drugih zanimivostih pa morda drugič.

RAJKO KOS.

LUGA KRIŠTOF

MANY WHITE;

Ko je šel Krištof z zajtrkom v rokah po nizkih, rjavih lesenih stopnicah, se je prvič v njegovem življenju zgodilo, da se je moral na mostovžu odpočiti. Položil je taso s skodelicami na ograjo in se prijel za prsi.

»O, saj to ni nič,« si je mislil stari sluga in se poskusil nasmehnuti. Že petdeset let je hodil po teh stopnicah navzgor in navzdol, že petdeset let je opravljal vsa svoja dela, že petdeset let je hodil tiho po stopnicah stare, bogate hiše in že petdeset let je bil zvest sluga v Lindströmovi družini... Da je pa moral danes sredi stopnic počakati in se odpočiti? Ali se je to že kdaj prej zgodilo? Začel je premišljevati.

»Ho, Krištof! Kje pa je ostal danes zajtrk?« je zaklical močan glas iz prvega nadstropja.

Krištof se je hudo prestrašil. Še nikoli se mu ni bilo primerilo, da bi ga bil moral kdo klicati in opozarjati na dolžnosti. Ali ni bila točnost in zanesljivost, s katero je opravljal vse svoje posle, prav tako znana in cenjena, kakor dober glas stare tvrdke Martin & Lindström in sinovi.

Krištof je pograbil taso in šel dalje. Skodelice so rahlo žvenketale, čeprav doslej še nikoli, kar jih je nosil, niso udarile druga ob drugo. Oddal je zajtrk. Ko ga je nalival v skodelice, so mu kolena drgetala in pred očmi je videl čudno, tujo tenčico. Stari sluga je vse to opazil. Toda ni si hotel priznati neizprosne resnice, da se je postaral. Ni si mogel tega misliti, da bo kdo drug prišel namesto njega. Ljubosumnost ga je pograbila, čisto neznatna izprva. »Bo že minilo!« si je rekel stari sluga. Toda ni minilo. Drgetanje v kolenih se je vrnilo, neznatna tenčica pred očmi je postajala gostejša, razbijanje srca močnejše, drget rok vidnejši. In zgodilo se je, da je bilo treba Krištofa še drugič, tretjič opozoriti na njegovo dolžnost. Kajti skrivaj je stal v kotu in počival. Tedaj se je zavedel bridke resnice: da ljudje opažajo njegovo staranje. Čeprav je bil zmeraj na svojem mestu kakor vojak. Čeprav je bil skoraj kakor član družine. Saj ni bilo dneva, ko se ne bi bil že skozi petdeset let očetovsko brigal za Lindströmove.

In vendar ni mogel ubežati usodi.

»Krištof!« mu je dejal nekega dne sin bogatega gospoda Lindströma, ki je po smrti svojega očeta prevzel tvrdko. »Krištof, jutri zjutraj se oglasi v moji pisarni!« In Krištof je prišel v pisarno gospoda Lindströma mlajšega.

»Vsi te cenimo in spoštujemo, Krištof,« je začel mladi šef, »to dobro veš. Toda,« malo je počakal, da je odprl zabojček s smotkami, »staraš se, Krištof. Dejal je odkrito in neizprosno. To ni sramota. Krištof, kajti mi vsi se bomo postarali. Toda, kakor vidim, je prišel čas, da prepustiš svoje mesto mlajšemu. S težavo opravljaš svojo dolžnost...« Mladi Lindström je spet prenehal sredi besed.

Krištof je molčal. Zdelo se mu je, da prihaja ta glas iz daljave, da mu je čisto tuj, kakor bi ga prav nič ne brigal.

Ali ni te omare postavil v sobo že stari oče mladega moža? Ali ni takrat Krištof vsak dan štel trdih, težko prsluženih tolarjev in bankovcev ter jih potem zaklepal v to omaro?

Ali so njegove oči morda od tega postale slabotne?

»Ali me nisi razumel, Krištof?« je nadaljeval tuji glas.

»Da, gospod Lindström,« je odvrnil Krištof, kakor bi se mu bile misli nekje izgubile. Zdelo se mu je pa, da bi bil moral reči namesto »gospod Lindström« kar preprosto »Henrik«. Ali ni prenašal tega mladega moža, ko je bil še otrok, na svojih močnih rokah in se z njim igral in ga varoval?

»Tvoje požrtvovalnosti in tvojega dela ne bom pozabil. Dober si bil in pošten... zvest... priden in točen, skoraj bi rekel, da si bil del družine...« je nadaljeval glas.

»Oh,« si je mislil Krištof. »Moj Bog, saj je to ista pisalna miza, kjer sem nekoč sedel z gospodom Martinom Lindströmom, očetom tega mladega moža, do sivega jutra, takrat ko se je tvrdka nevarno majala, takrat, ko ni bilo niti tolarja v blagajni, dokler mi ni na srečo prišlo nekaj pametnega na misel... Da, saj sem bil jaz tisti, ki je prinesel rešitev...«

»Ali si me razumel, Krištof?«

»Seveda, gospod Lindström!«

»Plačo boš dobival, kakor doslej, Krištof.«

Ali bi sedel mladi gospod tu pred njim, če bi bilo takrat šlo narobe? Ali bi še zmeraj stala ta stara tvrdka, s svojimi ladjami, doki, skladišči, trgovinami...

»Oh,« se je tedaj spomnil stari sluga. »Plačo boš še zmeraj dobival,« je dejal mladi Lindström.

»Vsakega prvega jo pridi iskat...«

Tega Krištof ni tako hitro razumel. In vendar: čutil je, da ga nekaj boli. Resnično, bolelo ga je. In naslednje, kar je občutil, — da je tu meja, da stoji zdaj na mejniku svojega življenja. Nekaj tihih trenutkov je minilo. Saj moram vendar nekaj reči, storiti. Tedaj je stari sluga iztegnil roko proti Henrikovi roki. Toda glej!

Mladi gospod je že vzel veliko smotko v roko, komaj se je obrnil in mu rekel: »Srečno hodi, Krištof! Mirno živj dalje!«

Čeprav je nastala pred Krištofovimi očmi spet rahla, siva megla, je vendar vse čudno jasno videl. Bolečina se je zadrla še globlje v njegove prsi. Solze so se zaiskrile v njegovih očeh. Počasi, oprezno, da je prikril drgetanje svoje roke, prijateljsko in vdano je stari sluga Krištof prižgal žveplenko in jo dvignil pod debelo smotko.

»Hvala!« je dejal gospod Lindström mlajši prav kratko. Potem je bilo pogovora konec in Krištof je šel počasi iz pisarne.

Krištof se je otožno nasmehnil. Ne, star ni bil. Še zmeraj bi lahko služil nekaj let. Toda, da je mladi gospod prezrl njegovo roko, roko, ki ga je tolikokrat varovala, to je bilo zanj dokaz, da njegove roke ne marajo več.

Krištof je šel počasi po cesti. Vedel je: iz človeške družbe so ga izbrisali. Njegovo življenje se je nehalo s trenutkom, ko je moral zapustiti svoje mesto. In vendar je še živel! Toda: nikogar ni bilo več, ki bi mu lahko daroval svojo zvestobo, svojo vest in svojo dolžnost. To je bilo njegovo spoznanje.

Spoznanje, da je na meji življenja...

Spodaj v pristanišču je dolgo počival.

Gledal je za ladjo, ki je izginjala v daljavi. Bila je Lindströмова ladja »Brat Krištof«. Počasi in komaj gibno je odhajala ladja čez morje v brezkončnost daljav...

K. V.:

PRI GOSPE SVETI

S poti.

Tisto popoldne je v Celovcu deževalo. Mokra sva bila do kože in nisva vedela, v katero gostilno naj greva, da ne bo predraga, ker sva imela premalo šilingov. Pa nama je urednik »Koroškega Slovenca« dal dober svet, da sva res poceni prenočila.

Drugi dan sva šla v najlepšem septembrskem soncu peš k Gospe Sveti. Od Celovca proti severu drži lepa tlakovana cesta, ki jo spremlja na desni strani železniška proga, po kateri vsaj vsake pol ure pridrevi vlak. Cerkev svetega Petra leži na levi od glavne ceste, k njej kaže napis: »Alte karolingische Kirche«. Midva sva vedela, da je iz Krnskega gradu, katerega razvaline kažejo

za drago vstopnino na hribu proti severozahodu, prihajala k cerkvi svetega Petra pred 500 leti avstrijska gospoda, da ji je tu slovenski kmet ustoličil kneza in mu dal oblast nad svojim slovenskim rodом.

Cerkvica je zgrajena iz starega kamena, ki je nekoč tvorilo obzidje starega Virunuma. Notranjščine pa nisva videla, ker je treba plačati vstopnino. Pod cerkvenim obzidjem je dehtela črna, na novo preorana njiva. Iskala sva prostor, kjer je stal knežji kamen, na katerem je pri ustoličevanju sedel svobodni kmet in z njega izročal oblast tujemu knezu. Nemci so ga izkopali že pred desetletji in ga odnesli v celovški muzej. Le zakaj niso prepeljali v muzej tudi vojvodskega prestola z Gosposvetškega polja, ampak ga samo ogradili z železno ograjo? Saj sta oba kamna iz starega, slavnega rimskega Virunuma. Knežji kamen je spomin na moč, ki so jo imeli slovenski koroški kmetje, spomin na dejstvo, ki nekatere še dandanes v oči bode, da se je slovenski kmet po lastni volji uklonil tujemu nemškemu knezu. Zakaj bi kamen stal in opominjal slovenski rod, da je bil stoletja in stoletja svoboden? Spravimo ga v muzej! Stoji pa naj z železno ograjo zavarovani vojvodski prestol, ki le to priča, da so tuji vladarji tujim grofom podeljevali v fevde našo zemljo.

Hodila sva po njivi vseprek in iskala prostora, kjer je stal kamen. In prav tam spodaj ob gozdu, ki obrobja polje, je plitva vdrtina s starim sekanim kamenjem zametana. Tu je stal tisti kos stebra, na katerega je sedel svobodni kmet ob ustoličevanju. Nad njim se v amfiteatrski legi širi polje, po katerem je stalo ljudstvo in gospoda ter prisostvovalo obredu.

Kdor bo hodil ob cerkvi svetega Petra, naj ne pozabi na prostor, kjer je stal spomenik svobodoljubnosti našega rodu.

S hriba sva šla preko travnikov in njiv proti Gospe Sveti. Sonce je vroče lilo na široko tlakovano cesto in pilo iz reke Gline, ki je kakor ozek, napet trak skrbno regulirana, da mora teči vprav po sredi polja, grmovje, ki se je nekoč ogledovalo v njeni strugi, pa vdano sameva.

Vojvodski prestol na Gosposvetškem polju, z dvema ograjama zavarovan, in »Wandervogel« iz »tretjega Reicha« je spal za prvo ograjo tik ob cesti.

Naprej k cerkvi na hribu! Kmet je kosil ob poti navzgor in obraz se mu je široko nasmejal, ko sva ga pozdravila: »Dober den, oča!« — »Bog dai!« — »Lepo vreme imamo.« — »Vidva pa k cerkvi, kaj? Srečno!« — »Srečno!« — Ko sem se ozrla, je še vedno stal naslonjen na koso in gledal za nama.

Gospa Sveta, cerkev nad poljem, je sezidana skoraj iz samega virunskega kamena. V stenah zunaj so vdelani rimski reliefi. Romul, ki ga volkulja doji, lepa vestalka in drugi, nad vhodom pa viši krogla še iz turških pohodov na koroško zemljo.

Cerkev je velika, grob sv. Modesta je v nji in na njem gore sveče noč in dan. Kajne, Modest, med svetnike katoliške Cerkve prištet, da nisi vedel, kakšen sad bo rodilo seme, ki si ga sejal v tej prelestni zemlji koroški?

*

Pod hribom, kjer imajo bele nune svoj samostan, je brzel vlak preko polja. Kje je le bližnjica do glavne ceste? Tri dekleta sva spotoma dohitela, pa sem jih slovensko nagovorila. »Bitte?« je prevzetno vprašala največja z dvema kitama in vodeno modrimi očmi. »Ne razumete slovensko?« — »Nein.«

Bridko me je obšlo in trdo sva umolknila. Gosposvetško polje pa je topo in vase zagrizeno ležalo v soncu...

UMETNOST IN RODOLJUBJE

—k:

Početki mariborskega slovenskega gledališča.

Več desetletij so se trudili diletanti, da so mogli s svojim idealizmom in rodoljubjem pokazati svojim rojakom vsaj poizkuse dramske umetnosti. Njih napor je bil bogato poplačan s hvaležnostjo in navdušenjem, s katerim je publika sprejemala njih nastope ter se narodno in kulturno dvigala.

Z ustanovitvijo Jugoslavije pa so nastale tudi na to stran nove naloge, kajti diletanti so opravili svoje pripravljeno delo ter napravili prostor pravim umetnikom. Pa kaj, ni bilo sredstev za stalno gledališče, ni bilo sredstev, da bi zajamčili življenje umetnikom in umetniško ustvarjanje skozi vso sezono. In v tem usodnem času, ko je bilo treba na severni državni meji dokazati naše nacionalno in kulturno poslanstvo, se je umetnost združila z rodoljubjem v sreih maloštevilnih, a zato goreče rodoljubnih umetnikov. Navzlic nerožnatim zagotovilom, prepušteni samim sebi, so pričeli sezono z globoko vero v srcu, da bo njih dobra in vztrajna volja zmagala. In zmagala je na vsej črti...

Takrat je pripeljal Hinko Nučič svojo malo četo s seboj v Maribor... Niso vedeli, kje bodo spali, kako živeli, a vaje na odru so že imeli... Publika jih je razumela: v zimskih suknjah je sedela v nezakurjenem gledališču in s svetlim navdušenjem prisluhnila njih umetnosti...

Od takrat je že dolgo, že 17 let. Koliko se je med tem izpremenilo! Nučič je odšel iz Maribora, Berta Bukš-

kova in Rado Železnik sta stopila za zagrinjalo, ki se ne dvigne nikdar več... In publika je postala objestna, ko se v svojem obilju ogiblje teatra. In spet se ponavlja: tisti, ki jim gre najbolj trda, polagajo svoj obolus na žrtvenik umetnosti, njim, ki so v svojem srcu dobri, je umetnost najbližja, ker jih dviga iz vsakdanosti, kjer v večnih sferah ni ne prostora in ne časa postavljena meja... Umetnost je poslanstvo neba, v nekaterih časih in nekaterim osebam poslano v tolažbo in plačilo...

Gust. Strniša, Dr. M. Vauhnik, † Berta Bukškova, Hinko Nučič, St. Dragutinovičeva, † Rado Železnik, Valo Brajtna, Dan. Savinova in Pavel Razberger.

Mira Gruhenberg:

KNUT NYLAND

si ljudje v Sankumenu so Nylssoni ali Larssoni. Nekateri so tudi Svenssoni. Samo ta nenavadni možak ni ne Nilsson, ne Larsson, ne Svensson. Knut Nyland mu je ime.

Ni se rodil na vasi. To se razume samo po sebi, kajti kako bi se bil mogel sicer drugače imenovati kakor vsi drugi vaščani? Pred nedavnim časom je prišel in je imel najbrž poseben vzrok za svoj prihod. Sam ne govori nikoli o tem. Takrat, ko je prišel s svojim širokim, vohastim klobukom po beli cesti in je srečal starega Larsa Larssona, ki je sadil na vrtu rože, je vprašal: »Dober dan, dragi gospod, kako se pravi temu mestu?«

Resnično je vprašal, »kako se imenuje to mesto«. Čeprav bi bil moral prav za prav uvideti, da je majhna vas, ki ima le nekaj hiš. Tako vljuden je bil!

Lars Larsson se je obrnil, zamahnil z roko, kakor bi bil hotel vzeti ugaslo pipo iz ust, potem pa se je zavedel, da ima v roki polno rož. Zato je samo s hrptom roke odmaknil pipo v konec ust in odvrnil nerazločno: »Sankumen.«

Možak ga je pa vendar razumel, kajti odgovoril je: »Tako, torej Sankumen? Kar tu bom ostal.«

In čez nekaj časa: »To se pravi, kakšen dan bom ostal. Nekaj dela imam tu.«

Potem je šel dalje. Vrnil pa se je še enkrat in dejal: »Jaz sem Knut Nyland.«

Tako je prišel v Sankumen.

Knut Nyland stanuje pri Svensu Svenssonu. Izprva je hotel ostati tu samo en dan ali dva, zdaj pa je že dva meseca v Sankumenu, in nikoli ne reče, da bo odšel.

Svens Svensson je s tem zadovoljen, in ne brez vzroka. Ko je Knut Nyland pred dvema mesecema prišel, je stopil naravnost v Svenssonovo hišo, ki je bila v vasi najlepša. Vprašal je, ali bi lahko kakšen dan ostal, ker misli slikati. Ker nima denarja, bo naredil lepo sliko.

S tem je bil Svens Svensson zadovoljen. Zelo všeč bi mu bilo, če bi lahko občini podaril svojo sliko v nedeljski obleki, da bi visela za vse večne čase v občinski pisarni.

Toda mineval je dan za dnevom in izkazalo se je, da nima tujec ne čopiča, ne barv. Prav verjetno je bilo, da sploh ni znal slikati, in zato ga je Svens Svensson čedalje bolj postrani gledal.

Tedaj pa se je spomnil Knut Nyland nekaj imenitnega. Kar naravnost je vprašal svojega gostitelja, ali ga ne bi vzel za tajnika. Da zna pisati tudi francoska pisma, je dejal. In v mestu ima vendar vsak spodoben človek svojega tajnika. To je prijelo.

Svens Svensson je bil najbogatejši mož v Sankumenu. To je vedel vsak otrok. Toda ali se je njegovo življenje sploh kaj razlikovalo od življenja drugih ljudi. Prav nič. Zdaj bo pa vse drugače.

Svens Svensson je šel takoj v gostilno. Bilo je še zgodaj popoldne in nikogar ni dobil tam. Zato je potrpežljivo čakal, da so se vsi zbrali. Potem pa je vstal, spet sedel in še enkrat vstal — tako razburjen je bil.

Naposled je rekel kolikor mogoče mirno, da je vzel tajnika, ki zna pisati tudi francoska pisma, in v mestu ima vsak spodoben človek svojega tajnika.

In vsak večer, ko so se v gostilni najbolj vneto pogovarjali, je Svens Svensson iznenada planil pokoncu in razburjeno vzkliknil: »Skoraj bi bil pozabil, da moram odpraviti še jedno francosko pismo.« In Svens Svensson gre domov in narekuje svojemu tajniku Knutu Nylandu dolgo pismo za svojega dobrega prijatelja Jeana Nylssona, ki je pred tridesetimi leti odpotoval v Pariz in se odlej sploh še ni oglasil.

Ljudje v Sankumenu vedo druge reči kakor ljudje v mestu. Ni mnogo, ni jim treba misliti na tuja imena in obraje, zato se pa lahko dosti bolj natanko ukvarjajo z domačimi razmerami.

Če se je treba odločiti za kakšno važno reč, potem mislijo vsi hkratu nanjo. Tako na primer, ali bi moral Olaf Nylsson že zdaj napraviti prizidek k svoji hiši, ali bi še

lahko malo počakal. Ali če je prav in v redu, da se Inger Svenssonova, hči bogatega Svenssa Svenssona, še zmeraj noči omožiti? Pa ne da ji samci v Sankumenu ne bi bili všeč. Saj to je! Moški so vsi enaki, ne, naravnost je rekla, da sploh nobenega moškega ne mara.

In potem Knut Nyland. Nihče ne ve, odkod je prišel, kaj išče tu in kako je z njim.

Nekoč ga vpraša Inger Svenssonova naravnost, zakaj je prišel v Sankumen.

Odvrne ji, kakor takrat staremu Larsu Larssonu, da ima tu nekaj oprávkov.

To je seveda laž. Kakšne opravke more imeti tujec v Sankumenu?

Inger seveda ne odneha. Vpraša ga, ali res ni mogoče zvedeti, kaj namerava gospod Knut? Prav tako vpraša. Knut postane resen. »Čakam,« reče.

Njegov obraz je iznenada ves upadel. »Čakam,« ponovi suho.

»Česa čaka gospod?« izprašuje Inger trdovratno.

Pogleda jo. Lepa je. Na misel mu pride, da se ne mara omožiti. »In vi?« vpraša. »Kaj pa čakate vi?«

»Oh da,« reče zmedeno. In potem še enkrat: »Oh, da.«

Tako je zmedena, da bi najrajši zbežala. Toda zaveda se, da ji tujec predlaga zamenjavo. Ona naj mu izda svojo skrivnost, da bo zvedela njegovo. V dve gubi zleze. Njen pogled srepi mimo njega in besede, ki ji uidejo čez ustnice, zvene, kakor bi bile naučene. Morda se boji, da se ji tujec ne bi smejal, morda hoče zakriti svojo preprosto resnico, da je ne bi Knut prehitro vedel.

Tako mu reče prazno: »Ljubezni čakam.«

On pa odvrne prazno: »Jaz čakam milosti.«

*

Vsako sredo gre Inger na daljino pot v mesto po pošto. Ni je dosti. Morda kakšen listič, ki ga je treba nabiti na občinsko desko; o dražbah pišejo navadno takšni listi, kajti časi so hudi in kmetje zadolženi. Pisma njene očeta za Jeana Nylssona v Parizu se vračajo s pripombo, da je naslovljenec neznan. Časih so vmes tudi ogledne številke novih časnikov. Ti časniki potujejo potem od hiše do hiše in dajejo ljudem v nedeljah obilo snovi za pogovor.

Knut Nyland, ki se sicer ogiblje vsem ljudem, hodi dekletu vselej naproti. Vse kaže, da pričakuje kakšno važno pismo. Od daleč že vprašuje. Ko sta si že blizu, mu ona zakliče, če je kaj prišlo za njega. Če mu ne zakliče, se on obrne ali pa gre s površnim pozdravom mimo nje, kakor bi bil le slučajno hodil po tej poti.

Inger mora o tem premišljati. Dovolj časa ima na dolgi poti. Toda ne razume se na take misli, ne zna trezno, razsodno sklepati. Vse se ji meša. Pa si reče: Nedvomno čaka na kakšno žensko pismo. Zakaj ni prišla ta ženska z njim? Zakaj mu ne piše?

Ona, Inger, bi pisala, če bi vedela, da kdo pričakuje njenega pisma.

Tedaj se spomni, da je pred dvema letoma Nyls iz mesta, ki bi ga bila morala vzeti po volji svojega očeta za moža, iz srca prosil, naj bi mu vsaj kaj pisala.

Pa mu ni mogla pisati. Ni mu mogla.

»Milosti čakam,« je šepnila. In začenjala je razumevati Knuta.

Slabo kaže vreme, deževalo bo. Toda Inger se vzlic temu obleče v novo obleko in se odpravi proti ribiški koči ob morju. Najbrž ima pri tem svoj posebni namen.

Med potjo jo ujame nevihta. Dež biča tla. Tanka obleka je ne more braniti in vsa premrla in drhteča pride do koče.

Knut Nyland je tam. Pogosto preživlja svoje proste ure v zapuščeni hiši. Zakuri v peč, da bi sobo ogrel. Počasi postane vse domače, udobno.

Knut stoji pri oknu in kaže hrbet. Niti ne obrne se, ko reče dekletu: »Ne bi bila smela priti.«

Inger se zdrzne, zadrži dih in vpraša: »Zakaj ne?«

On pa reče: »Nisem tak človek, da bi se smela z menoj ukvarjati. Saj sem samo za nekaj časa tu.«

Zdajci odpre vrata in plane v nevihto.

*

Drugo sredo pride Inger iz mesta z neko listino. Kos papirja je, na vrhu slika in spodaj napisano, da je naslikani človek, Knut Nyland po imenu, ustrelil tovarnarja

Petra Holstena in zbežal. Nagrado dva tisoč kron bo dobil tisti, ki bo pomagal zločinca prijeti.

To pismo bi bilo treba nabiti na občinsko desko, da bi ga lahko vsakdo prebral. Toda Inger napravi ovinek.

Knuta dobi pri ribiški koči. Brez besede mu pomoli uradni listek. Počasi ga prebere in ji ga vrne.

Inger si še dihati ne upa.

On pa reče mirno, kakor zagovornik, ki razlaga krivdo nekoga drugega: »Tako je bilo. Vsakdo bi bil moral misliti, da je samomor. Nobene priče ni bilo razen njegove žene. In samo zaradi nje se je zgodilo. Zdaj me je izdala.«

Čez nekaj časa je nadaljeval: »Zbežal sem. Da bi pridobil časa zanjo.«

Knut Nyland je napisal pismo za oblastva. Sporočil je, da se zasledovani zločinec mudi v Sankumenu.

S tem pismom gre k Ingri in ji reče: »Ali pisma nisi nabila na desko?«

Inger odvrne plaho: »Strgala sem ga.«

On pa si misli: Ženska, ki jo ljubim, me je zavrgla, in ženska, ki me ljubi, me je pomilostila. Kako naj se ta račun konča?

Vzame njeno drhtečo roko: »Pazi, da ne boš sokrivka.«

Ona pa odvrne uporno: »Kaj me to briga?«

Knut je miren. Vse je urejeno. Samo Inger je še na svetu, ki ga ljubi in ki bo trpela. Pomagati ji mora, da ga bo manj ljubila in manj trpela.

Reci ji: »Inger, tole pismo bom danes poslal stran, s tvojim ali pa z drugim podpisom. Če ga boš podpisala, boš dobila dva tisoč kron.«

Sovražno ga pogleda Inger v oči. Potem se obrne in gre, in v njenem srcu je mrz.

Drugi dan proti večeru pridejo orožniki. Knut jim gre sam naproti. Čez nekaj dni se zgodi nekaj čudnega. Stari Lars Larsson dobi pismo, da se mora zglasiti pri oblastvih v mestu. Tako mora prvič zapustiti santumensko mejo.

V mestu mu dajo dva tisoč kron. Dva tisoč kron je dve sto tisoč oerov, in s tem se da nekaj časa živeti.

Kako je prišel do tega denarja, še sam ne ve. Samo toliko razume, da je denar nekako v zvezi s Knutom Nylandom.

In tako si stari Lars Larsson misli, da mora biti Knut Nyland, ki je tako-skrivaj izginil, pravi svetnik.

P. St.:

Viktoria: Robur = 2 : 2

Upokojeni profesor Urban Jamnikar je prišel v kavarno vsak dan takoj po kosilu, ko je bila kavarna še skoraj prazna. Obesil je suknjo in klubok vselej na isti klin ter se usedel vselej na isti stol. Dobil je črno kavo in kup časopisov, da se je vanje kar zakopal. Mirno je sedel na svojem prostoru in se ni zmenil, ko se je kavarna polnila, kakor se tudi drugi niso zanj zmenili, saj so ga bili navajeni kakor ogledala v kotu ali zagrinjala pri vratih. Čudno bi se jim bilo zdelo, če bi ga enkrat ne bilo za njegovo mizo, manjkal bi jim, in gotovo bi vprašali plačilnega, kaj se je zgodilo. Upokojeni profesor pa jim ni delal takih skrbi: vsak dan je sedel na svojem prostoru, vestno študiral časopise ter s svinčnikom popravljaj prapovpisne in stilistične napake pa pristavljaj svoje kritične opazke, da so vsi, ki so dobili časopise za njim, imeli svoje veselje z njimi ter se jim muzali...

Neki dan pa se je zgodilo nekaj posebnega. Kar naenkrat, kakor bi ga bil pičil gad, je poskočil upokojeni profesor Urban Jamnikar kvišku, udaril po mizi ter zarenčal: »To je pa že preveč!... Plačilni je prihitel ves preplašen vprašat, kaj se je zgodilo... In upokojeni profesor mu je razložil, kaj je preveč... Vsak dan prečita vse časopise od naslova do oglasov, le sportno rubriko izpusti... Danes pa je o sportu poročilo kar med dnevnimi novicami; tega ne prenese več, kajti to je naravnost zasmehovanje običajnega reda... Tu naj plačilni kar sam čita, ko stoji: Viktoria : Robur 2 : 2.

Plačilni hitro preleti poročilo ter ga vrne profesorju z nasmeškom in pripombo: »Saj to je posebne vrste sport...« Zdaj je začel šele citati poročilo tudi profesor Jamnikar, in poročilo mu je naenkrat ugajalo... Kar vesel je bil, da se je sicer nogomet končal z 0 : 0, a od Viktorije sta dva člana reprezentance dobila take poškodbe, da je morala vskočiti rezerva, pa tudi od Roburja si je

Nežno perilo pazljivo prati

Posneto po stari sliki

Kako previdno, kako oprezno pere mlada perica, katero kaže ta slika. Gotovo ni hotela svojega finega perila izpostaviti robatemu postopku pri pranju navadnega perila, ki je bil takrat splošno v navadi. Vendar kaj koristi tudi ta opreznost, ako sredstvo za pranje ni bilo primerno tkanini. Namesto da bi bilo blago in prizanesljivo, je bilo ostro in je razjedalo tkanino. V tem oziru imamo danes veliko boljše. Nežno perilo lahko res prizanesljivo peremo z milnimi luskami Lux, ki se že v mrzli vodi tako obilno penijo. Lux odpravi vso nesnago, ne da bi pri tem niti najmanj poškodoval vlakna ali barvo tkanine.

LUX

eden igralec zlomil rebro, drugega pa je nabila publika, ker se je med igro vedel nefair... In tako se je igra končala prav za prav 2 : 2, če se ne štejejo goli, marveč invalidi... Zdaj se je potolažil tudi upokojeni profesor Urban Jamnikar in na licu mu je zasijalo zadovoljstvo. Vzel je svinčnik med prste in pripisal na rob svojgo opombo: »Vendar enkrat otipljivi uspehi! sporta...«

MOLČEČNI ČLOVEK

V vili je bilo zelo veselo, gostje so se bili zbrali v velikem številu.

Okoli treh zjutraj so bili vsi trudni in željni počitka. Osem oseb bi bilo moralo prenočiti v vili, a samo štiri sobe so bile prazne. Gospodinja mi je predstavila majhnega, nekaznega moža in smehlja se rekla: »Vaš sobni tovariš — Aleksej Maksimovič Maksimov.«

Ljubše bi mi bilo, ako bi bil dobil posebno sobo; ker pa ni bilo moč, sem se tudi jaz nasmešnil.

»Prosim, Ana Petrovna,« sem rekel.

Mali človek me je vprašujoče pogledal, nato pa sramežljivo dejal:

»Upam, da nimate nič proti temu?«

»Prosim vas, kaj bi mogel imeti?«

»Nisem prijeten družabnik, vidite.«

»Zakaj ne?«

»Starejši človek sem in zelo malo govorim. V tem oziru sem kakor nemški general Moltke, ki so ga imenovali 'velikega molčečnega'. Vi ste mladi in se gotovo radi še kaj pomnite, preden zaspate.«

»Nič ne de,« sem odvrnil. »Z veseljem bom molčal. Nerač se razgovarjam, preden zaspim.«

»Prekrasno,« je odvrnil Maksimov, »torej sva v tem oziru enaka.«

Odšla sva v svojo sobo in se začela slačiti. Maksimov mi je rekel:

»Vidite, mnogo je ljudi, ki jim je molk nekaj neznanega. Jaz sem zelo molčečen človek, in zato marsikdo pravi o meni: 'To ni človek, ampak klada'.«

»Nič ne skrbite, jaz ne bom tako govoril,« sem rekel. »tako ko ležem, zaspim.«

Maksimov je zamišljeno sezul čelvelj in čez nekaj trenutkov dejal:

»Da, da. Nekoč sem na primer stanoval z nekim dijakom. Največkrat sem molčal, a to mu ni bilo všeč. Postal je nervozen in mi je vedno prigovarjal: 'Maksimov, ali si znorel? Povej no kaj.' Jaz sem pa molčal ko riba. To ga je do besnosti razjarilo, pospravil je svoje reči in se odselil. Z mrtvecem ne maram živeti,« mi je rekel. Kaj pravite k temu?«

»Nervozen človek je bil,« sem odgovoril in legel v posteljo.

»Ali mislite, da so dvajsetletna dekleta nervozna?« je nadaljeval. »Vidite, imel sem zaročenko. Rekla mi je: 'Aljoša, všeč si mi, ker si tako resen.' Pozneje, ko sem vsak dan prihajal k njej, me je vpraševala: 'Zakaj zmerom molčiš?' — 'O čem pa naj govorim?' — 'Kako o čem?' — 'O tem, kaj si danes delal, na primer: Bil sem v pisarni, šel sem h kosilu, in zdaj sem pri tebi. Moj Bog, dekleta rada slišimo ljubeznive besede in poklone.' — 'A jaz tega ne morem; sem pač človek, ki zmerom molči. Moraš se zadovoljiti s takim, kakršen sem.' — Nekega dne pridem k njej. Tudi neki poročnik je bil tam. Ta je nenehoma govoril: 'Gospodič-

na, videl sem vas v gledališču. Ali imate radi moderne ples? Ali pojdete na čajanko? Kako vam ugaja moja rumena vrtnica? Ali ste razumeli, kaj pomeni?' Samo njega je poslušala, kakor da bi mene sploh ne bilo v sobi. Sedel sem in molčal. Častnik me je pogledal in ji šepnil nekaj na uho. Celo uro sem sedel, nato sem se vzdignil in odšel. Ko sem čez nekaj dni spet prišel k njej, je častnik odprl vrata in zaklical: 'Spravite se!' Moja zaročenka je stala med vrati in se smejala. Potem je rekla: 'Ne potrebujem vas več, saj nič ne govorite, samo molčite. Tudi moja omara, miza in stol molčijo. Torej je vseeno, ali se poročim z vami ali pa z omaro. Med omaro in vami ni nobene razlike. Nič drugega niste kakor les. A jaz ne potrebujem lesa, ampak človeka. Ste razumeli? Z Bogom!' Nato sem kakopak odšel in nisem rekel niti besede.«

Zehaje sem se oglasil:

»To je neumnost! Lahko noč!«

»Lahko noč! Dobro spite... Da, mogoče so dosledni, ali ženske, ženske... Nekoč sem doživel z neko poročeno pravi roman. Ali veste, zakaj si je izbrala ravno mene? Potem me je pa imenovala 'živega mrtveca' in ni hotela več niti silšati o meni. Ali je to doslednost?«

Ves truden sem odprl oči in rekel:

»Lahko noč! Lezite in spite, kaj že ura!«

Maksimov je počasi sezul še drugi čelvelj in menil:

»Da, treba bo spati.«

Čez minuto je nadaljeval:

Dva pogleda
v notranjost

Pelikan naličnega peresa

Kaj nam kaže Röntgenova slika?

1. Kako lepo in sigurno leži pero v kapici.
2. Kako fina je dovodna cev za črnilo.
3. Patentirano zaponko.
4. Duhovito konstrukcija sesaljke.

Kaj nam kaže prerez po dolžini.

1. Patentirano kapico v kateri se ne more pero zatakati.
2. Dvojno osiguranje proti puščanju črnila.
3. Sesaljška od trdega gumija s diferencialnim pogonom.
4. Prazorni rezervoar za črnilo, ki se avtomatsko čisti.
5. Patentirani dovodnik črnila, ki črnilo enakomerno razdeljuje brez madežev.

Pelikan nalično pero se lahko nabavi v vseh specialnih trgovinah.

»Stojte, povem vam dogodek s potovanj! V moj oddelek je stopil neki potnik. Sedel sem v kotu in molčal kakor zmerom.«

Zaprl sem oči in zasmrčal, misleč, da bo potem vendar že nehal čenčati.

»On me je pa vprašal: 'Kam potujete?«

Zasmrčal sem še glasneje.

»Glejte si ga,« je rekel, »pa je res že zaspal. Da, to je mladost. Dijak, ki sem z njim stanoval, je tudi smrčal.«

Jezen sem poskočil in zavpil:

»Gospod, vi trdite, da ste molčečen človek, a to ni res. Ravno nasprotje ste tega, kar trdite. Tiho bodite, spati hočem!«

Nekaj trenutkov je molčal, potem sem pa spet začul njegov glas:

»Mladi človek, še nekaj bi vam rad povedal. Nekoč sem bil v cerkvi...«

»Dovolj!« sem zavpil. »Spati hočem! Lahko noč!«

Potegnil sem si pernico čez glavo in zaspal. Zbudil sem se, ko je bilo solnce že visoko na nebu. Moj tovariš je bil že odšel. Ko sem stopal preko terase, sem zagledal Maksimova sedečega z neko gospodično in slišal, kako ji je prepričevalno pripovedoval:

»Meni lahko zaupate, Lipoška, jaz sem molčečen človek. Sploh sem človek, ki mu lahko vse razodenete, ker sem nem kakor grob.«

Pikro sem se nasmešnil in jadrno odnesel pete.

A. Averčenko.

Li so bili Maji Atlantidi?

Z bajno državo Atlantido se je ukvarjalo že nešteto učenjakov in tudi pisateljev. Doslej še niso mogli ugotoviti, ali je ta država v resnici obstajala ali pa je bila samo plod bujne domišljije. Naša založba je pred dvema letoma izdala knjigo člana Francoske akademije Pierra Benoita »Atlantido«, ki se dogaja v tej bajni deželi. Vsem naročnikom jo toplo priporočamo.

Pod vodstvom znanega raziskovalca grofa Byrona de Proroka se je napotila znanstvena ekspedicija v španski del Sahare, ki leži nedaleč od Zlate reke. Ta odprava hoče odkriti sledove skrivnostno izginule dežele Atlantide. Grof de Prorok hoče preiskati velike, doslej še neznanе pokrajine in upa, da bo tam dobil dokaze za zvezo med pravilničnimi prebivalci Atlantide in Maji, ki so prebivali v stari Mehiki. Prepričan je namreč, da so ostanki kulture Majev in sledovi kulture, ki so jih odkrili v gorovju Atlasu, imeli prav za prav isti vzor v nekdanji kulturi Atlantide. Prepričan je, da je Atlantida res obstajala. V okolici Madeire in Azorov je šest mesecev meril morske globine, da bi odkril sledove pravilničnega glavnega mesta Atlantide, ki se je imenovalo Mero. S svojo odpravo upa razrešiti uganko, s katero se že dolgo pečajo narodi.

Vsa preiskovanja Atlantide temelje na opisih grškega pesnika in filozofa Platona. Platon opisuje bajno kraljestvo z visoko kulturo in vzorno državno upravo, ki jo imenuje Atlantido in ki mora biti za »Herkulovimi stebri« — današnjim Gibraltarjem, tam kjer je dandanes morje.

Dolgo so učenjaki mislili, da je to Platonovo sporočilo samo utopija. Prepričani so bili, da je hotel pesnik-filozof dati samo sliko idealne države in hkratu razlagati svoje nauke. Šele najnovejši čas se je oprijel mnenja, da je Atlantida v resnici obstajala. Naše poznavanje razvoja zemlje dopušča sklepe, da so morali nekoč biti tam, kjer je dandanes širno morje, veliki deli zemlje. Saj je že skoraj dokazano, da so velike prirodne katastrofe tudi v Južnem morju brez sledu zbrisale s površja velik del sveta — »Lemurijo«. Ostanki tega kontinenta so baje dandanašnji številni otoki Južnega morja. Posebno živalstvo na petem delu sveta, posebnosti človeških plemen, praprebivalcev avstralskih otokov, to skoraj zanesljivo pričajo. Morda lahko tudi slutimo, da so ogromne, neznane podobe bogov na Velikonočnih otokih in čudni napis, ki jih doslej še niso mogli razbrati, ostanek stare kulture, ki je ob prirodni katastrofi izginila. Potopljeno Atlantido iščejo dandanes v morju okoli Madeire in Azorov. Učenjaki so skoraj prepričani, da ti otoki niso nič drugega, kakor vrhunci najvišjih gora Atlantide, ki so še ostali nad vodno površino.

Torej bi morali biti nekdanji prebivalci Atlantide kulturni most med Afriko in Ameriko. To je zelo verjetno, če primerjamo ostanke pradavnih kultur na obeh straneh Atlantskega oceana. Kulturi starih Egipčanov in Majev, praprebivalcev Mehike, sta si presenetljivo podobni. Da omenimo samo nekaj: Maji so gradili piramide, ki niso prav nič zaostajale za faraonskimi. Poznali so skoraj iste izume, skoraj isti način zidanja in slikanja.

Ker pa je nekdanja Atlantida izginila v morju in je še ni bilo mogoče odkriti, iščejo njene sledove tudi v Afriki. Skoraj zanesljivo je, da so morali biti očetje marsikaterih kulturnih ostankov temnega kontinenta sinovi izobraženega, mogočnega naroda. Raziskovalci Atlantide hočejo iskati v Sahari dokazov za kakšno staro atlantidsko mesto, pa naj bo že glavno mesto samo ali pa kakšna kolonija. Kajti to bo šele opora za kakšno trdnejšo teorijo.

Teorije o legi nekdanjega mogočnega in skrivnostnega kontinenta so skoraj prav tako številne kakor teorije o vzrokih njegovega nastanka in propada. Pri tem ima pomembno vlogo — mesec. Ta dežela je baje nastala zaradi padca mesecu podobnega planeta na zemljo. Neka teorija celo trdi, da se bo Atlantida še nekoč na podoben način vrnila iz morja.

Šele nove, resne najdbe lahko podpro številne teorije. In zato je treba ekspedicijo grofa de Proroka pozdraviti.

80 krat
povečano

Ti lasje dajejo dokaz!

Ne boje se drobnogleda, če jih še tako poveča.

Gladki so in enolični. Krasni so v svojem sijaju. Saj so bili oprani z novim Elida Special Shampoonom, ki nima alkalijskega v sebi.

S pomočjo znanstvenih dognanj se je posrečilo doseči na novi osnovi boljše učinke: kvarnih posledic alkalijskega ni več — brez vsakega poznejšega izpiranja postanejo lasje lepo bleščeči in mehki, se dajo lepo česati in dalje časa ohranijo kodre!

Drobnogled nudi dokaz:

Tu ekstremen primer, kako deluje alkalijski na lase (80 krat povečano). Alkali napne lase, načne njih lusknato roženico, jo naredi hrapavo in jo rad poškoduje. Zato postane alkalijski časoma škodljiv in je dostikrat vzrok, da postanejo lasje krhki in da se dajo težko česati.

ZA
PLAVE
LASE

KAMILOFLOR

ELIDA SPECIAL SHAMPOO

BRUNETAFLO

ZA
KOSTANJEVE
LASE

Slavni mrtveci, ki nimajo miru . . .

Prastara vera je, da morajo mrtveci, ki jih ne puste pri miru ali pa jim manjka kakšen del telesa, večno tavati kot duhovi po svetu. Če je ta vera resnična, potem je doletela ta ahasverska usoda veliko število slavnih ljudi.

Telo »rimskega kralja«.

Še zmerom se francoski bonapartisti trudijo, da bi se jim posrečilo spraviti truplo »rimskega kralja«, vojvode Reichstadtskega in Napoleonovega sina v Pariz, kjer ga mislijo pokopati v grobnici velikega cesarja. Toda kakor vse kaže, se jim ta želja ne bo izpolnila, kajti truplo »orliča« leži še zmeraj v 800 kilogramov težki rakvi v dunajski habsburški grobnici. Njegovo drobovje je shranjeno v bakreni urni v Štefanovi cerkvi, srce pa v dunajski Loretski kapelici.

Byronovo srce.

Podobna usoda je doletela tudi Byrona. Ko je umrl kot junak grških osvobodilnih bojov, so ga hoteli pokopati v atenskem Panteonu. Angleška vlada pa tega ni dovolila. Njen posebni poslanec je odnesel balzamirano truplo v domovino, kjer so hoteli slavnega pesnika položiti k večnemu počitku v Westminsteri opatiji. Njegovo srce pa je ostalo v Grčiji, deželi njegovega hrepenenja. Spravljeno je bilo v srebrni posodi v cerkvi grškega mesta Misolunge, kjer je Byron padel.

Toda tam ni našlo miru. Med turško vojno je po zavzetju mesta brez sledu izginilo, in še zdaj ne vedo, kje je. Pa tudi njegovega trupla potem niso pokopali v Westminsteri opatiji, ampak počiva v vaški cerkvi v Hacknallu.

Rafaelova lobanja.

V svojem »Potovanju po Italiji« popisuje Goethe, kako globoko ga je prišlo, ko je videl v akademiji Santa Lucia Rafaelovo lobanjo. »Mogočno počivališče genialnih možganov lahko spoznamo med tisočim lobanj, tako nenavadno je po svoji obliki.«

Toda leta 1883. so odprli Rafaelovo rakev, ki stoji v rimskem Panteonu. V veliko začudenje vseh se je pokazalo, da truplo ni bilo brez glave. Potem so domnevno Rafaelovo lobanjo na tihem odstranili iz akademije in odtlej rajši ne govore o Goethejevi zmoti.

Mozart v skupnem grobu.

Mozart je umrl v najhujši bedi. Za njegov pogreb ni bilo denarja in zato so ga pokopali v skupnem grobu za siromake. Šele precej let pozneje so se spomnili, da bi ga bilo treba dostojno pokopati. Grobarjem so naročili, naj poiščejo Mozartove posmrtni ostanke, in so jih potem svečano zakopali. Toda ne ve se, ali so grobarji res izkopali pravo truplo, in tako so strokovnjaki še dandanes v dvomu, ali počiva Mozart res v svojem grobu.

Tudi Chopinovo srce je izginilo.

Chopinovo truplo počiva v Parizu na pokopališču očeta Lachaisa. Toda po njegovi poslednji želji so prenesli njegovo srce v Varšavo. Tam je počivalo do leta 1860. v cerkvi Svetega Križa. V revolucijskih letih pa je brez sledu izginilo in ga niso več dobili.

Neznani Schiller.

Leta 1805. so prekopali del pokopališča, kjer je počival pesnik Schiller. Prepozno so ugotovili, da je bil uničen tudi Schillerjev grob. Njegove kosti so zmetali na kup, kjer so že ležali ostanki drugih mrtvecev. Komisija znanstvenikov se je več mesecev trudila, da bi zbrala Schillerjevo okostje. Izbirati je morala med trindvajsetimi lobanjami. Ali je izbrala pravo, se seveda ne ve. Vsekakor je izšlo o tem na tucate člankov in knjig.

V prah so se povrnilo . . .

Voltairjevih in Rousseaujevih posmrtnih ostankov tudi ni več. Izpremenili so se v prah. Prav tako je tudi brez sledu izginilo Boccacciovo okostje. V prah se je povrnilo. Na Mussolinijevo pobudo je posebna komisija iskala Boccacciove kosti, toda vzlic dolgotrajnemu iskanju jih ni mogla najti. Dognala je sicer, da so slavnega pisatelja pokopali v neki cerkvi, dobila tudi njegov grob, toda o kosteh ni bilo niti sledu.

Zgodovina prve kavarne

Zanimiv spomin je v zvezi z ustanovitvijo prve kavarne na Dunaju, ki jo je pred 251 leti odprl pustolovec Kolšický, po rodu Poljak.

Dunaj so takrat oblegali Turki, ki so taborili v šotorih s polmesecem daleč naokrog.

Situacija Dunaja je bila obupna, prebivalstvo izstradano, bolno in brez vode. Poveljnik Dunaja, grof Stahremberg, je molil v cerkvi sv. Štefana, pripravljen, da se žrtvuje za rešitev mesta. Vedel je, da se ne bo ubranil, čeprav je imel na drugi strani za Dunajem pomoč v poljskem kralju Janu Sobieskem. Ali kako naj se z njim sporazume, ko je pa bil med Dunajem in Kahlenbergom glavni stan oblegovalcev mesta? V tem se je javil grofu Stahrembergu med službo božjo mož ter se ponudil, da pojde skozi turški tabor in ponese važna poročila Janu Sobieskemu na Kahlenberg. To je bil Kolšický. Povedal je, da je bil mnogo let na Turškem, da zna dobro turško, da pozna turške navade, turško življenje in turško trgovino — da se bo torej preoblekel ter izpolnil svoje poslanstvo. Nezaupljivi grof je nekaj časa premišljal, ko pa je nenadno turška krogla razbila cerkveno okno nad njim, je pristal na to, in Kolšický je odšel.

Preoblekel se je za Turka, šel neopoznan skozi turški tabor ter opravil svoje poslanstvo pri kralju Janu

Sobieskem. Nazaj je nesel odgovor, naj Stahremberg z Dunajčani napade Turke tisto uro, ko jih napade Jan Sobiesky z druge strani. Kolšický je srečno prišel k Stahrembergu, in ta se je ravnal po naročilu Sobieskega. Skupaj sta udarila na Turke in skupaj sta jih premagala in razpršila.

Oblegovalci so v neredu zbežali od Dunaja in pustili za seboj mnogo šotorov, ki so bili razkošno vezeni (svileni!) in okrašeni s polmesecem in zvezdo.

Kolšický je triumfal, in ko so ga vprašali, kaj hoče za svoje smelo dejanje, je rekel grofu Stahrembergu, da nič drugega kakor vreče zelenih zrn, ki so jih velike množine pustili Turki v šotorih. Dunajčani so se Kolšickemu smejali, on pa se za to ni menil in je pridno odvažal vreče z zelenim zrnjem. V njih je bila — zelena kava.

Kolšický si je za plačilo izprosil še dovoljenje, da sme pražiti in kuhati kavo, kar je dobro znal, ker je bil prej v Turčiji. Začel je kuhati kavo in jo je najprej prodajal na trgu.

Nezaupnost do zrnja je prenehala, vonj kuhane kave in njen poseben okus sta zmagala in Kolšický si je najel na oglu sedanje »Kolschicky-Gasse« na Dunaju prodajalno, kjer je kavo kuhal in prodajal in kjer so Dunajčani lahko kadili tudi čibuk.

Prva kavana je postala na Dunaju kmalu prava atrakcija in Kolšickemu

se je kopičil denar. Kupil je hišo in postal premožen meščan. Njemu so se kmalu pridružili tudi dunajski peki, ki so začeli po odhodu Turkov njim v posmeh peči rogljiče v obliki polmeseca, kakršnega so videli nad turškimi šotori.

Rogljjiči, imenovani »dunajčanje«, so se brzo razširili tudi izven Dunaja ter so izvrstno tekneli pri kavi, ki so ji pridajali tudi smetane — in pili so belo kavo.

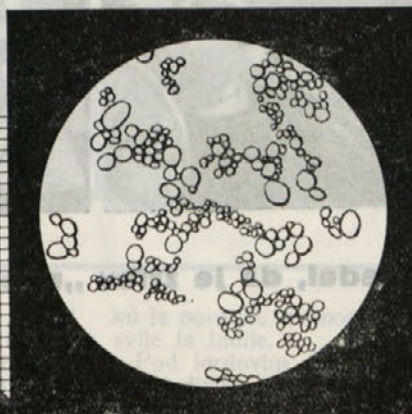
»Dunajčanje« so postali kmalu opasni običajnim dolgim rogljičem.

Po Kolšickem in njegovi prvi kavarni je dobila ime ulica, kjer je bila vogelna hiša zmerom kavana.

Iz kave je postalo v toku stoletij običajno živilo revnih ljudi, ki so bili često navezani na skodelico kave in na kos kruha. Časi, ko so si gospodinje po deželi belile glavo, kako naj skuha zrna zelene kave, ki je tudi skušana ostala trda — so že davno minili. Minile so proslavljene »čence pri kavi«, ko so odlične dame iz mesta v krinolinah pri kavi »obrale« vsak dan pol mesta.

V Napoleonovi dobi, ko so neprestani boji ovirali uvoz kave, je nastal njen nadomestek v obliki današnje cikoriije, katere zgodovina bi bila prav tako zanimiva kakor zgodovina prvega kuhanja kave iz zrnja, ki so ga pustili v vrečah Turki, ko so oblegali Dunaj.

Razsodite sami!

Na levi okorna, ostroroba zmes navadne zobne kreme, na desni fina, skrbno zmleta zmes Sargovega Kalodonta.

Ako pomislite, koliko morajo zdržati zobje s čiščenjem ne samo v enem letu, temveč v vsem življenju, tedaj ne boste več odlašali da uporabljate vedno Sargov Kalodont. Kajti pri Sargovem Kalodontu veste: izredno fina sestavina polira zobno sklenino zares prizanesljivo. Neštetokrat preizkušeni sulforicinoleat, ki ga v naši državi vsebuje edino Sargov Kalodont, odpravi in prepreči nevarni zobni kamen, ki je vzrok tolikih velikih zobnih bolečin.

★ **Pozor! Poskusite enkrat novo ustno vodo Kalodont. Koncentrirana sestavina, zelo varčna v uporabi, razkužuje in ugodno osvežuje.**

SARGOV

KALODONT

D O M A Č I I Z D E L E K

**PROTI
ZOBNEMU
KAMNU**

... pa ni vedel, da je žrtev „nepopolne hrane“

in da mu ni zaleglo nič, kar je jedel.

OVOMALTINE

je znanstvena kombinacija najzlahtnejših redilnih sestavin, ki se nahajajo v mleku, svežih jajcih in sladu z dodatkom kakaa zaradi boljše arome. Zato bi morala biti Ovomaltine na mizi za zajtrk in kosilo v vsaki rodbini, kjer so otroci. Ovomaltine ima prijeten okus in se lahko prebavlja.

Zavoček: mali Din 12.—, srednji Din 27.—, veliki Din 48.—.

Conny Brent:

Selim Dale

I.

Dragi prijatelji, zelo mi je hudo, da vam moram odreči. Čeprav sem zelo spoštoval vašega očeta, vam vendar ne morem dati roke svoje hčerke! Lord Melville je izrekel te besede prijateljsko, vendar pa z rahlim prizvokom v glasu, ki je pričal, da je njegova odločitev trdna. Harry Stone je povesil glavo.

V dvaintridesetem letu je bil in ljubil je Merno Melvilleovo z vsem žarom svojega srca. Vedel je, da ga tudi ona ljubi. Zdaj, ko je bil imenovan za nadzornika na Scotland Yardu*), je upal, da mu bo dal stari lord, ki je bil eden najboljših prijateljev njegovega očeta, svojo hčer za ženo. Razočaran je bil. Tako je upal v lepo prihodnost, in zdaj je vse izgubljeno. Vedel je, da lord Melville nikoli ne izpremeni svoje odločitve. Oče mu je dostikrat pravil o lordovem ponosu, toda nikoli ni mislil, da bo ponos starega plemiča ostal neizprosni tudi takrat, ko bo šlo za roko njegove hčerke. Zakaj lord Melville je vedel prav tako dobro kakor vsi v hiši, da tudi Merna Harryja ljubi. Oba sta rasla skupaj, oba sta skupaj preživela mladost in oba sta z zrelostjo začutila prvo, veliko ljubezen.

Res je prišlo nekaj med Melvillea in Harryjevega očeta. Ko je neki sorodnik ogoljufal Harryjevega očeta za vse premoženje, se je ta odrekel

*) Scotland Yard je sedež londonske policije.

lordskemu naslovu. Tisti dan se je tudi ohladilo prijateljstvo med njim in lordom Melvilleom. Stari plemič ni mogel razumeti, da se more kdo odreči lordskemu naslovu. Stari Stone pa je mislil, da je plemstvo brez premoženja nepotrebno, skoraj sramotno.

Oba sta bila v mladih letih mornariška častnika. Ves svet sta skupaj objadrala, nerazdružljiva prijatelja sta bila, in vendar se je Melville umaknil, ko je Stone odložil plemstvo.

Vsega tega se je Harry dobro zavedal in vedel je, da je vsaka prošnja zaman. Vstal je in se tiho poslovil. Nekaj ga je kluvalo v srcu. Kaj mu pomaga vsa lepa prihodnost brez Merne?

Srečal jo je v parku, kjer je z drhtečim srcem čakala, da se bo vrnil. Njegov obraz ji je dovolil razločno pričal, kako se je moral končati pogovor med njenim očetom in njenim izvoljencem.

Molče mu je dala roko. Poljubil jo je.

»Merna, ali čutiš prepad, ki je nastal med nama?«

»Ne, Harry. Nikar ne obupaj! Morda, morda...«

»Vse je zaman,« je žalostno odkimal in pobožal njeno roko. Pri tem se mu je ustavil pogled na uri:

»Joj, iti moram! V uradu me čakajo.«

»Zakaj si si izbral ta strašni poklic, Harry?« mu je očitala rekla. »Morda se je tudi zaradi tega moj oče branil...«

»Saj veš, Merna,« je ljubeče odvrnil, »zakaj sem postal detektiv. Najprej moram gledati, da bom kaj zaslužil, in razen tega hočem maščevati

tudi tisti zločin, ki je stal mojega očeta življenje. Naposled se mi mora vendar posrečiti, da bom ujel človeka, ki je mojemu očetu poneveril vse premoženje. In čeprav bi ga moral iskati vse življenje. Zdrava ostani! Takoj ko bom mogel, ti bom telefoniral.«

Merna je stala v parku še tedaj, ko je Harry že davno izginil na cesti. Šele zdaj se je zavedela, kaj pomenijo očetove besede. Molče je šla potem v svojo sobo, se vrgla na posteljo in zajokala.

II.

»Miss Merna!... Miss Merna!...«

Kakor krik groze so odmevale te besede po hiši. Vrata so se loputaje zapirala, blede obrazi so hiteli proti lordovi sobi in postrežnica je z drhtečim glasom klicala svojo gospodarico.

Toda Merna je spala.

»Miss Merna!... Miss Merna!...«

Naposled se je zbudila, hitro oblekla domačo obleko in šinila skozi vrata. Postrežnica, ki je stala na pragu, se je vsa tresla.

»Miss Merna, ne prestrašite se preveč. Nekaj strašnega se je zgodilo. Vašega gospoda očeta ni v spalnici.«

Skoraj bi se bila Merna zasmejala ob teh zmedenih besedah, toda obraz postrežnice je pričal, da se je moralo res nekaj pripetiti.

»Sluga gospoda lorda je prinesel zajtrk v spalnico,« je povedala postrežnica, ki se je zdaj že malo zbrala. Tedaj pa je s strahom opazil, da je postelja nedotaknjena! Šel je proti delovni sobi, kjer je snoči nazadnje videl gospoda lorda, in odprl vrata. O, miss Merna, tako strašno je to...«

- Kako to,

da ti še zadnjo uro lahko pozorno poslušas predavanje, ko se nam drugim že vsem zeha?
 - Tako, čisto lahko. Jaz pijem zmerom, preden grem v šolo, Kneippovo sladno kavo.
 - Kneippovo sladno kavo? Fantje, to moramo piti!

Kneippova
 daje moč!

»Povejte vendar, kaj se je zgodilo?« je razburjeno vzkliknila Merna.

»Lord Melville je ležal na tleh in krvavel iz rane na glavi...«

»Za božjo voljo!« je kriknila Merna, odrinila zmedeno postrežnico in zbežala čez hodnik proti sobam svojega očeta.

Tam so slugi že položili lorda v posteljo in zdravnik, ki so ga hitro poklicali, mu je prav tedaj zavezoval rano na glavi.

Delia je planila k postelji. Oče je negibno ležal.

»Nevarna je ta rana,« je dejal doktor Mollison. »Vaš oče se ne zave. Policijo morate obvestiti. Vse kaže, da je postal žrtev zločinskega napada.«

Njen oče žrtev zločinskega napada? Saj vendar ni imel nobenega sovražnika!

III.

Ko je prišel Harry Stone tisto jutro na policijo, je zvedel za napad na lorda Melvillea. Prosil je šefa, naj prepusti zadevo njemu, in pol ure nato je že stal pred jokajočo Merno, ki mu je pripovedovala vse, kar je vedela.

»Ali se je oče že zavedel?« jo je vprašal Harry.

»Ne. Doktor Mollison sedi še zmeraj pri njem. Že tri ure ga obuja. Pojdi, da greva k njemu.«

Harry je šel za njo.

Dr. Mollison ga je že od prej poznal. Molče mu je stisnil roko.

»Kako bo, gospod doktor?« je vprašal detektiv.

»Vražje huda rana je,« je dejal zdravnik. »Noče se zbuditi...«

Prav tedaj pa se je Lord Melville zganil in odprl oči.

Zapazil je Merno in potem Harryja. Nato mu je pogled začuden obstal na zdravniku, ki mu je bil tujec. Z roko se je dotaknil glave, potem pa se je od bolečin stresel.

Harry je podprl bolnika, ki je hotel sesti, s tem, da je dvignil blazino pod njim. Pri tem je njegova roka otipala pod blazino nekaj trdega.

Tedaj se je lord iznenada sklonil k Harryjevemu ušesu in zamrmral, da so ga vsi trije komaj razumeli:

»Nikar ga ne zasledujte... Nič mi ni storil... nesreča je bila... iz davnih dni... On je moj...«

Glas mu je zamrl. Zahropel je in omahnil.

Merna je kriknila. Doktor Mollison je priskočil in potipal žilo, toda videl je, da ne more več pomagati.

Kakor brez zavesti je Harry spustil blazino spet počasi na tla. Pri tem se je njegova roka iznova doteknila tistega trdega predmeta. Dvignil ga je in ga skrivaj spustil v žep svoje suknje. Bilo je indijsko bodalo v nožnici, ki je bila vsa posuta z diamanti.

Merna je grenko jokala in doktor Mollison jo je tolažil.

Harry pa je šel v lordovo delovno sobo. Moral je kovati železo, dokler je bilo še vroče. Morda bo našel tam kakšne sledove.

IV.

Soba je bila pravokotna. Nasproti odprtemu oknu je stala velika pisalna miza. Za njo je bil izrezljan stol. Na steni je visela velika slika v močnem pozlačenem okviru in premaknjena je bila. Harry jo je preiskal.

Zapazil je na spodnjem robu okvira košček svilene rute, ki se je tam nataknil in raztrgal.

Čigava je bila ta ruta?

Knjižna omara ob nasprotni steni je bila odprta in menda prebrskana. V dolgi vrsti je manjkala neka knjiga. Kdo jo je vzel? Ali pa je bilo kaj drugega tam?

Zdaj je stopil Harry k oknu.

Sklonil se je čezenj in zažvižgal skozi zobe.

Okno je bilo komaj štiri metre od tal in debele korenine bršljana so se vile do drugega nadstropja.

Na vejah v bližini okna se je poznalo, da je nekdo na njih stal in v mehki zemlji so se videli sledovi stopinj.

Tu je moral torej zločinec vdreti v sobo.

Ali pa je bil sploh zločinec?

Kaj je mislil lord s svojimi besedami: »Nikar ga ne zasledujte! Nič mi ni storil! Nesreča je bila. On je moj...?«

Kaj?

Te misli so se podile Harryju po glavi, ko se je vračal v sobo smrti.

V.

Harry je poročal svojemu šefu.

»Kaj mislite zdaj?« ga je vprašal poveljnik.

»Sodim,« je odvrnil mladi nadzornik, »sodim, da bom moral pogledati za lastnikom svilene rute.«

Merna Melvilleova rute ne pozna. Rekla mi je, da je nikoli ni videla pri očetu. Biti je morala vlomilčeva last. Najbrže je prišlo v sobi do boja in vsiljivec se je moral umakniti proti sliki. Ruta se je nataknila na okvir in majhen košček se je raztrgal. Izvedenec

mi je povedal, da mora biti to vzorec svile iz Indije.

Pod lordovim zglavjem sem našel tudi indijsko bodalo. Morda je bil njegov obiskovalec Indijec, ki je hotel urediti z njim svoje stare račune. Saj poznamo več primerov, ko so Indijci zasledovali svojo žrtev več desetletij, da so se naposled nadnjo maščevali.

Morda gre tudi tu za takšnega maščevalca. Lord Melville je bil pri mornarici in je živel z mojim očetom vred dolga leta v Indiji.

Moj oče je bil njegov najboljši prijatelj.

Pregledal bom še dnevnike svojega očeta. Morda najdem v njih kakšno oporišče. Upam, da se mi bo posrečilo zadevo razvozlati.«

»Dobro. Dosti sreče vam želim!«

»Hvala, gospod šef.«

Harry se je priklonil in šel.

VI.

Tisti dan ni sedel na tramvaj, da bi se odpeljal domov. Rajši se je odpravil peš. Ko človek postopa po ulicah, mu pride časih kaj pametnega na misel.

Na Robertsonovi cesti je neki možak delil reklamne letake za neki cirkus. Tudi Harry je dobil enega in ga hitro vtaknil v žep. Kar pozabil je nani. Ko pa je stopil v svojo sobo, je nenadno zavohal vonj po neklih tujih cveticah. Ali je mar kdo prišel v njegovo stanovanje, ko ga ni bilo doma? Ključavnica je bila v redu, in vendar je plaval po zraku tisti opojni vonj.

Odprl je vrata v svojo spalnico.

Na postelji je zagledal šop redkega cvetja, ki je širilo prijeten vonj.

Presenečen je hotel pograbit šopek, da bi si ga natanko ogledal, ko je opazil, kako se je med cvetjem zganil srebrn, ozek trak.

Harry je odskočil. Podzvestno je zgrabil za revolver in ustrelil v šopek.

Zadel je srebrni trak. Krvavo se je pobarvala odeja. S pomočjo vilic za oglje je razdelil cvetje in zagledal med njimi prestreljenega indijskega modrasa.

»Tole so mi torej poslali. Poduhati bi bil moral cvetje in pri tem bi me bila kača oklala. Tako so se mi hoteli zahvaliti za to, da sem prevzel zadevo lorda Melvillea.«

»Zdaj se bom šele zagrizel vanjo,« si je dejal Harry, zagnal z gnusom šopek v kot, mrtvo kačo pa v kamin.

Takoj je začel prelistavati zapiske svojega očeta. Ničesar ni našel, kar

Pomlad ...

Reg. S 320/6

Zdravilna zelišča so že tisoče let vir zdravja za trpeče človeštvo. Že v starem veku je bila znana zdravilna moč mnogih rastlin. Iz srednjega veka so nam ohranjene še mnoge debele knjige, v katerih nam zdravniki in menihi opisujejo zdravilno moč mnogokaterih zelišč, cvetja, korenin in skorij. V novejšem času pa

je mnogo medicinskih učenjakov, profesorjev in odličnih zdravnikov preiskalo gotovo vsa zdravilna zelišča na podlagi današnjega stanja znanosti in odredilo, pri kateri bolezni naj se uporabljajo. Izbira in sestava planinskega zdravilnega zelišča, iz katerega je Planinka čaj sestavljen, odgovarjata vsem zahtevam današnje znanosti o zeliščih.

Veliki svetovni uspeh Planinka čaja, katerega uporablja na tisoče bolnikov tudi v inostranstvu, je zahvaliti njegovemu zdravilnemu svojstvu. Zdravilna zelišča, iz katerih je Planinka čaj sestavljen, se po večini nabirajo v jugoslovanskih planinah, in to v tistem času, ko se nahajajo učinkovite zdravilne sestavine v rastlinah v največji meri.

Pri katerih boleznih se je pokazal Planinka čaj Mr. Bahovec zdravilnim?

Pri obolenju želodca, boleznih jeter in žolča, obolenju in lenivosti črevesja, hemoroidih (zlati žili), debelosti, ledvičnih boleznih, revmatizmu, gilu in išiasu, pri glavobolu in migreni, pri ženskih boleznih in težavah za časa menstruacije, težavah v prehodnih letih, pri poopnenju žil (arteriosklerozi) in pri kožnih boleznih.

Da se doseže redno delovanje prebave, da se izločijo in odstranijo strupi iz telesa, se priporoča tudi zdravim osebam, da se na spomlad podvržejo 6—12 tedenskemu zdravljenju s Planinka čajem. Boljše in odpornejše zdravje, sveži izgled, moč in volja za življenje se dosežejo s pomočjo Planinka kure.

Zahtevajte v apotekah izrecno Planinka čaj Bahovec za Din 20.— po paketu, ki vsebuje samo tedaj pravi Planinka čaj, ako je paket zaprt in plombiran ter nosi naslov:

Lekarna Mr. Bahovec, Ljubljana, ki Vam brezplačno pošlje vzorec in poučno knjižico.

bi dalo slutiti, da se je lord Melville zapletel v kakšno sovraštvo z Indijci.

Samo neka kratka opomba ga je presenetila. Tam je bilo namreč napisano: »Melville dela čudne izlete v notranjost dežele, pa mi noče dosti o njih pripovedovati. Snoči je prišel ves spehan na ladjo. Zasledovali so ga domačini. Menda se je zapletel v ljubimkanje z neko tempeljsko plesalko iz Kwannona. Prestavili ga bodo na Japonsko. — Strašen škandal je nastal. Jutri odpotuje ...

Harry je prebral te vrstice, pa ni vedel, kako naj si z njimi pomaga.

Kaj se skriva za njimi?

Ali bo to prvo oporišče.

Mora se prepričati. V admiralski pisarni mu bodo morda lahko kaj več povedali o tistem škandalu. Čas, ko se je zgodil, je natanko vedel iz očetovih zapiskov.

Hitro si je oblekel površnik. Pri tem je segel v žep in privlekel iz njega cirkuški reklamni letak, ki ga je bil dobil na ulici.

Letak je slavil strelsko umetnost Selima Daleja, belega Inda. Vsakdo si mora ogledati predstavo v cirkusu Moratonu! In sredi letaka je bila slika belega Inda. Harry jo je z zanimanjem pogledal.

Ali ni tega obraza že nekoč videl?

Te lepe obrazne črte!

Pokril je z roko usta na sliki in natanko pogledal okoli oči.

»Saj ... saj ni mogoče ...« se mu je odtrgalo iz ustnic. »To so vendar oči lorda Melvillea!«

VII.

Napeto je čakal Harry, kdaj bo nastopil Selim Dale. Sklenil je, da se udeleži predstave. Neka slutnja mu je rekla, da je na pravi sledi. V admiralsko pisarno pojde lahko še jutri.

Mistična luč je zakrila cirkus. Godba je zaigrala neko indijsko pesem. Selim Dale je nastopil.

Vsi so napeto sledili umetnijam indskega fakirja. Njegov obraz je bil lep, resnično bel, ne pa od solca ogorel kakor pri drugih Indih.

Že po prvem nastopu je Harry zapustil svoj prostor in poiskal Dalejevo garderobo. Neki sluga mu je hotel braniti, da bi stopil vanjo, toda Harry ga je odrinil stran. Sluga, pravi Ind, ga je s svojimi vranječnimi očmi sovražno pogledal. Harry pa se zanj še zmenil ni. Na obešalniku je namreč zagledal svilen ruto z raztrganim vogalom. Ta vogal pa je imel on.

Prav tedaj, ko je hotel nadaljevati svoje raziskovanje, so se odprla vrata in na pragu se je pokazal Selim Dale.

Ind se je umaknil za korak nazaj.

Harry pa je skočil proti njemu in zaklical:

»Vi ste umorili lorda Melvillea!«

Beli Ind se je nasmehnil.

»Preveč veste.« je rekel. »Moje opozorilo v cvetju bi vas bilo moralo opomniti, da ni dobro vtikati nosu v stvari, za katere je bolje, da ostanejo pokopane.«

Pozor – veliko pranje je skupno pranje

Krpe za čiščenje in drgnjenje se mešajo med ostalim perilom — kako lahko se na ta način prenesejo nevarne kali in nesnaga. Zato: Schichtov Radion za veliko pranje. Pri kuhanju razvija na milijone kisikovih mehurčkov, ki prodirajo skozi perilo, ga temeljito operejo in uničijo vse bolezenske kali.

SCHICHTOV
RADION
pere vse higijenično čisto

»Preveč prijazni ste bili.« je poglivo odvrnil Harry. »Zdaj pa boste morali biti še tako dobri, da boste šli z menoj. Aretirani ste!«

Tedaj je Selim Dale zaploskal z rokami. Sluga se je pognal na Harryja, toda dobro merjen udarec v brado ga je vrgel po tleh.

»Pustite take neumnosti.« je jezno dejal Harry. »V moji oblasti ste. Pojdite z menoj in ne upirajte se!«

»Če že moram iti, poidem.« je odvrnil Selim Dale s pasjo ponižnostjo. »Vendar pa mi morate prej dovoliti, da vidim Merno.«

»Merno?« se je začudil Harry in se zdrznil.

»Da, Merno... svojo hčer...«

Harry se je zgrozil in pot mu je zalil senci.

»Ali... ali je Merna vaša hči?« je zajeceljal.

»Da, moja hči je.«

»Kdo pa ste prav za prav?«

»Mlajši brat lorda Melvillea!«

VIII.

V graščini lorda Melvillea so sedeli trije ljudje za mizo. Selmi Dale, ali, kakor se je v resnici imenoval, lord Vincent Melville, mlajši brat lorda Melvillea, je božal roko svoje hčere Merne, ki je s solznimi očmi sedela tik njega. Presenetljivo odkritje, da je ta mož njen oče, jo na čuden način ni prav nič pretreslo, čeprav ga je ta dan prvič v življenju videla.

»Zdaj bom razkril pajčolan nad svojim življenjem.« je dejal Selim Dale s svojim mehkim, mračnim glasom. »Pred leti sem počenjal v Londonu razne neumnosti. Igral sem in stavlil, kjer sem le mogel, konji in žene so bili vse, kar sem v življenju poznal. Tedaj je moja družina sklenila, da moram napraviti svojemu početju konec. Priskrbeli so mi lepo, bogato nevesto. Toda že leto dni po poroki mi je umrla žena na porodu. Kolikokrat sem že klet zlo usodo. Iztrgala mi je iz objema njo, ki me je znala edina zadržati, da se nisem vrgel v svoje staro življenje. Neizmerno sem jo ljubil, in da bi pozabil svoje gorje, sem se vdal pijači.«

Tedaj me je spet družina prišla. Vzeli so mi Merno. Brat se je obvezal, da bo prevzel skrb za njeno vzgojo in da bo veljal tudi za njenega očeta. Meni pa so ukazali, naj odpotujem iz Anglije. Dosti denarja so mi dali in obljubili sem moral, da se ne vrnem nikoli več domov.

S strtim srcem sem se odpeljal v Indijo.

Toda čez nekaj let me je naključje spet združilo z bratom, ki je prišel na vojni ladji v Indijo in se izkrcal blizu kraja, kjer sem se bil jaz naselil. Tako sem zvedel marsikaj o svojem domu in svoji hčeri.

Izgnanec je slišal o svoji domovini... Ali veste, kaj to pomeni? Vsak dan je prihajal brat k meni. Pot ga je vodila mimo Kwannonskega templja, in tam je zagledal prelepo rlesaliko Sanjo. Zaljubljen se je vanjo, čeprav je vedel, da v očeh Inda ni večjega zločina kakor ljubezen med Angležem in indko. Svaril sem ga, toda nisem ga mogel spraviti k pameti. Tako se je zgodilo, da so ju nekoč zalotili. Nastal je škandal. Brata so kazensko prestavili na Japonsko, Sanjo pa so duhovni njene kaste umorili.

Moj brat pa je imel dragocen tempeljski okrasek, ki mu ga je bila rodarila Sanja v znak svoje ljubezni.

Duhovni so prisegli Melvilleskemu rodu krvavo maščevanje. Iskali so mojega brata po vsem svetu.

Pred nekaj dnevi so prišli v London.

Izbral sem neki večer po predstavi, da sem šel brata posvariti. Prišel sem k njemu skozi okno, da bi me nihče ne videl. Tako sva si iznenada stala nasproti. Dva brata, in vendar tujca... skoraj sovražnika.

Povedal sem mu, da sem v Londonu. Rotil sem ga, naj vrne Indom, ki ga zasledujejo, tempeljski nakit. Tedaj pa se je postavil predme in mi dejal, da bom prišel do nakita samo čez njegovo truplo. Beseda je dala besedo in nazadnje sva se spoprijela. Iznenada pa se je na gladkem parketu spotaknil in priletel z glavo na železno ograjo ob kaminu. Nezavesten je obležal na tleh. Premetal sem njegovo pisalno mizo in potem knjižnico. Tam sem našel nakit in zbežal iz hiše.

In drugo jutro so dobili tempeljski strežniki iz Kwannona dolgo pogrešani nakit. S tem sem preprečil, da nista postala brat in moja hči žrtvi zagrizenih Indov, ki so že vedeli za njuno bivališče. Žal je nesrečno naključje povzročilo bratovo smrt.

In nedvomno bi bili umorili njega in Merno. Po zakonih svoje vere! Tedaj sem zvedel, gospod nadzornik, da zasledujete navideznega morilca. Opozoriti sem vas hotel. Poslal sem vam v šopku kačo, ki sem ji prej izdrl strupene zobe, da bi opustili zasledovanje, ker nisem hotel, da bi ves

svet zvedel za žalostno zgodbo naše rodbine!

Samo po neumnem slučaju, ki vam je pripeljal na pot raznašalca letakov, ste prišli na pravo sled. In zdaj veste vse!

Vendar pa vas rotim pri vaši plemenitosti. Rajši rustite, da bodo na Scotland Yardu male podvomili v vašo spretnost, in ne izdajte skrivnosti, ki sem vam jo izdal.«

IX.

Harry Stone res nikoli ni rešil za Scotland Yard zadeve Melville. Sicer mu je to nakopalo zamero pri čefu, toda do tega mu ni bilo prav dosi, ker je kmalu preselil za odpust.

Ko je to dosegel, je nehal tudi Selim Dale nastopati v cirkusu. Njegova zadnja predstava je bila pravi praznik.

In neko jutro meseca avgusta so zapustili trije srečni ljudje prislanšče v Dovru. Namenjeni so bili v Indijo!

Harry in Merna Stoneova ter Selim Dale, beli Ind.

ANEKDATE.

Dve o Kiplingu.

Kipling je postal žrtev sleparja, ki je nekemu velikemu listu prodal svojo prav slabo pesem in jo podpisal s Kiplingovim imenom.

»Pesem ni vredna niti pol šilinga,« je zakričal Kipling, ko je prišel v uredništvo in zvedel, da je dobil neznanec zanj dvajset funtov.

»Saj smo bili tudi mi istega mnenja,« mu je dejal glavni urednik, »toda trdno smo bili prepričani, da je vaša.«

*

»Spoštovani gospod,« je pisal neki poklicni zbiralec avtogramov Kiplingu, »prosim vas, da mi pošljete svoj podpis. Za stroške prilagam petnajst frankov. Upam, da bo ta znesek za dve besedi dovolj.«

»Hvaležno prejel,« je napisal Kipling pod pismo in ga vrnil po pošti vnetemu zbiralcu.

Groznja.

Maks Liebermann je nekoč portretiral majhnega, zavaljenega gospoda, ki je neprestano vtikal svoj nos v sliko in delal opazke. Liebermann je moža dolgo razstrel in napravil sliko po njegovi nasveti, raz. dnje pa se je ujezil in vzkliknil:

»Če ne nehate, vas bom naslikal res takšnega, kakršni ste v resnici!«

Gospa V.... pove to Gospe M....

a gospa M. gospe Š. in hitro je novica vsem na jeziku. Zaupljive, kakršne že so ženske, čutijo potrebo, da vsako reč, ki je zares dobra, dalje priporočajo. Samo tako si je mogoče razlagati dejstvo, da dandanes na milijone žensk uporablja reformne vložke »Camelia«. Vse so spoznale, da je s pomočjo »Camelie« rešen važen problem, ki je ženske od nekdaj

razburjal in oviral. Ali bi se moderna ženska, ki ima kaj smisla za higieno in estetiko, še mogla ravnati po zastarelih, nehigijskih metodah? Debeli sloji najfinjše puhaste »Camelia« vate iz staničevine jamčijo za največjo sposobnost vpianja in za diskretno uničevanje. A »Camelia« pas jamči za varno nošnjo in za prosto gibanje.

Camelia

Idealni reformni vložki in pasovi za dame

Vložki:

popular 10 kosov . . . Din 24.—
special 5 12.—

Pasovi:

iz sukanca 20.—
svileni, ozki 20.—
svileni, široki 26.—
svileni, frote 26.—

Domači izdelek

Dobiva se v vseh trgovinah s higijenskim potrebščinami. Drugače, na vprašanje, Vam sporoči najbližnjega dobavljača Rave d. d., Zagreb

Pazite na modri originalni zavoj!

NEKAJ ZA NAŠE BRALKE.

»Slovenec« je prinašal zanimiva pisma ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana iz Amerike. Tu prinašamo odlomek pisma z dne 14. nov. 1935, ki govori o lepoticenju ameriških žensk.

Amerika je mlada dežela brez dolge tradicije, a navzela se je že tudi evropskih slabih navad. Kar začudil sem se, ko sem tudi tu zagledal »poslikane in napudrane« ženske. Celo šolska dekleta imajo že ponekod poslikane ustnice. Škoda zanje! V vesel pouk sem jim pripovedoval tole resnično dogodbo: Ko so prišle prve slovenske usmiljenke v Beograd, so jih beograjske gospe občudovale, kako imajo nežno, belo in rdečo kožo na obrazu, in so bile prepričane, da imajo kakšno skrivno mažo, za katero pa drže recept tajno kakor trpisti za svoj liker. Na vse načine so skušale zvedeti to tajnost, ponujale so tudi denar — vedele so pač, da se danes s takim »mazanjem« najbolj gotovo kaj doseže. Nikakor niso hotele verjeti sestram, da ne uporabljajo prav nobenega kozmetičnega sredstva. Vprašalke so vedno razočarane odhajale. Pa pride nekega dne gospa daleč iz dežele in prosi prednico sestro Marjeto, naj ji razodene skrivnost, in prosi, da ima domačo hčerko edinko, ki je zdaj še nežna kot roža in bi ji rada ohranila tako cvetoča lica. Prednica se taki materinski prošnji ni mogla ustavljati ter je skrbni materi zaupala tajni recept, po katerem si sestre dolga leta, tudi tja mimo življenjske pomladi, ohranijo nežno, mehko in cvetočo kožo na obrazu in rokah: »Vaša hčerka naj vsako jutro vstane ob štirih, se poleti in pozimi umiva le v mrzli vodi in za toaletno milo naj rabi samo tisto, ki je na njem jelen in ime »Schicht«. Mati pa ni hotela verjeti ter je žalostna odšla, češ: »Ti nočeš po resnici povedati.« Pa je vendar

samo resnico povedala. Koža ostane najlepša, če jo samo očistiš z vodo, sicer pa lepo pri miru pušiš. Vsaka koža, ki jo obdeluješ, četudi z najmilejšimi mazami, postane polagoma usnje. Svetujem torej vsem slovenskim dekletom v Ameriki in doma, da vržejo razne »štifte« in pudre na smetišče ter se oprimejo preizkušenega recepta sestre Marjete!

TEŽAVE V PREHODNIH LETIH.

Pri ženskah med 40. in 50. letom se pojavljajo zaradi prestanka spolnih funkcij mnoge telesne težave. V teh prehodnih letih postane menstruacija neredna, zvezana s krči in bolečinami v križu. Trenutno nastopa naval krvi v lice in vrat, včasih zvezano z migreno, zvonjenjem v ušesih, slabostmi, vročico, napadi omedlevice in nespečnostjo. Mnoge ženske se začenejo v prehodnih letih debeliti in trpeti na prebavnih motnjah.

Da se ženske obvarujejo nervoznih funkcionalnih motenj, krčev, krvnih navalov, migrene in nespečnosti, je odlično sredstvo Planinka čaj, ki ga je treba piti vsak dan po 1—2 skodelici. S tem se hkrati pospešuje delovanje črevesja in se ženska na ta način lahko obvaruje prekomernega nabiranja maščobe.

Gospa, 49 let stara, je imela na vsaka 2—3 mesece menstruacijo z močnimi krči in bolečinami v križu. Za časa menstruacije sta se tudi pojavila naval krvi in migrena ter se je pričela debeliti. Po 8 tedenski uporabi Planinka čaja so prenehale bolečine in debelenje je pričelo popuščati.

Reg. S. 529/36.

»Jajnine«, ta izborna jed naše domače tovarne »Pekatete« (makaroni, spageti in jušine zakuhe), se vsepo vsod po naši državi razpečavajo. Povsod jih vidimo v izložbah v Zagrebu, Beogradu, Skoplju, Splitu in po vseh drugih mestih in po deželi. To je najboljši dokaz, kako se njih poraba širi in kako priljubljene so postale pri občinstvu.

Tudi v boljših časih je bila Kneippova sladna kava v družini obljudljena pijača, toda le s Pravim Franckom! Zdravniki pravijo: Vsaka skodelica Kneippa s Franckom je skodelica zdravja!

Znanost in tehnika očitujeta čudovit napredek. Velik nanzstven napredek v prehrani je koncentrirana krepilna hrana Ovomaltine, ki ima v malem obsegu zelo veliko redilno vrednost in veliko množino vitaminov, potrebnih za ohranitev življenja in za zvišanje delovne sposobnosti in volje za življenje.

Najprimernejša pijača za zajtrk in južino za mlado in staro, za zdravo in bolno so 2—3 male žličke Ovomaltine v skodelici toplega, pitnega mleka.

Raztresenost.

Profesor Ozebek je zelo raztresen. Karkoli udari s pipo po mizi, da bi iztresel pepel, zakliče:

»Naprej!«

Ni res.

»Pravijo, da te je prijel za ovratnik in te vrgel skozi vrata.«

»Smešno! Saj ovratnika niti imel nisem!«

Poklon.

»Kako so vam všeč moji čevlji? Za dvajseti rojstni dan sem jih dobila.«

»O, gospodična, — so se pa res strašno dobro nosili.«

V dvomu.

»Le mirno pojdite čez dvorišče. Pes vam ne bo nič žalega storil. Saj veste: pes, ki laja, ne grize!«

»Je že res, gospod. Pregovor poznam in vi ga tudi poznate. Samo tega ne vem, ali ga pes pozna.«

Pozabljenost.

Inkasant je pri vratih.

»No, gospodična, ali bom danes dobil denar?«

»Zelo mi je žal, — milostiva je šla v mesto, pa je pozabila pustiti denar za vas!«

»Tako? Vaša milostiva je menda sploh precej pozabljiva. Recite ji, prosim, naj drugič ne pozabi glave na oknu, kadar pojde spet v mesto.«

Nekaj je bilo.

»Ali ste že kdaj v železniškem predoru poljubili mlado damo?«

»Tisto še ne, ampak klofuto sem pa že nekoč dobil!«

Električne baterije za žepne svetilke in anodne baterije znamke

Penkala

trajajo dolgo zaradi
velike kapacitete
za regeneracijo.

Zahtevajte samo baterije Penkala!

**PREDILNICA ZA ŽIMO
VILKO MASTERL**
Stražišče pri Kranju, Drav. banov.

*

Izdeluje najfinejšo žimo za žimnice, otomane, fotelje, divane itd. Največja izbira raznih vrst žime za tapetnike in sedlarje.

*

Vzorci franko in brezplačno! Cene nizke!

KLIŠETE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

»Priatelj« izhaja vsakega 5. v mesecu.

Naročnina je:

Letno 12 števk revije »Priatelj« Din 62.—.

Naročniki zbirke dobe za polovično ceno Din 32.—

10 mehko vezanih leposlovnih knjig (III. zbirka, 1000 » 100.—

strani » 67.—

10 mehko vezanih rodbinskih knjig (IV. zbirka, 1000 » 67.—

strani » 67.—

20 knjig in 12 števk »Priatelja« Din 199.—

Urejuje Emil Podkrajšek v Ljubljani. Odgovoren urednik Jos. Ošlak v Mariboru. Tiska Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru, predstavnik Jos. Ošlak v Mariboru. — Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.

HERSAN ČAJ

DELUJE dobro pri želodčnih, jetrnih in ledvičnih boleznih.

POMAGA pri arteriosklerozi in hemoroidih.

LAJŠA muke in bolečine pri revmatizmu in putiki (gihtu).

BLAŽI bolečine pri mesečnem perilu in klimakteriju.

ODPRAVLJA

motnje pri ljudeh, ki se rede, in jih dela vitke.

DOBI SE V VSEH LEKARNAH!

Vzorec Vam na zahtevo brezplačno pošlje

Radiosan Zagreb
Dukljaninova 1

Reg. s. št. 19.834 / 1933.

Da bo mogla ustreči vsem zahtevam svojih odjemnikov, je

KUVERTA

konfekcijska tvornica, družba z o. z.

V LJUBLJANI

modernizirala tovarniške naprave in povečala svoj obrat v na novo preurejenem poslopu

na Tyrševi cesti šte. 67

nasproti mitnice.

Številka telefona **28-07**

Če se plačuje v obrokih, je mesečna naročnina Din 18.—

Za vezavo v platno po dva dela skupaj se doplača za vsako zbirko » 60.—

Posamezna mehko vezana knjiga (100 strani) » 30.—

Posamezna v platno vezana knjiga (200 strani) » 60.—

Rokopisi se ne vračajo.

Za pomlad

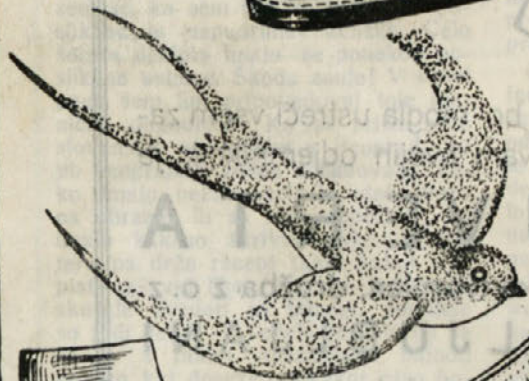
69:

129:

45:

79:

Atina